T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TİCARET MESLEK VE ANADOLU TİCARET MESLEK LİSELERİ BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUMLARI İLE "İNTERNET VE AĞ SİSTEMLERİ" DERSİNDEKİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hilal Gökçe DEMİRCİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2006

T.C.
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

TİCARET MESLEK VE ANADOLU TİCARET MESLEK LİSELERİ BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUMLARI İLE "İNTERNET VE AĞ SİSTEMLERİ" DERSİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hilal Gökçe DEMİRCİ

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA-2006

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL
(Danışman)

Üye : Prof. Dr. Şükran KILBAŞ KÖKTAŞ

Üye : Ögr. Gör. Dr. Habibe ALDAĞ

ONAY
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
/ /

Prof.Dr.Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

TİCARET MESLEK VE ANADOLU TİCARET MESLEK LİSELERİ BİLGİSAYAR PROGRAMCILIĞI BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN İNTERNETE YÖNELİK TUTUMLARI İLE "İNTERNET VE AĞ SİSTEMLERİ" DERSİ AKADEMİK BAŞARILARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Hilal Gökçe DEMİRCİ

Yüksek Lisans Tezi, Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL
Ekim 2006, 88 sayfa

Bu araştırmada, Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10. sınıf öğrencilerinin "İnternet" kavramına yönelik tutumları ile bu konuyu temel alan "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersi akademik başarıları arasındaki ilişkiler çeşitli değişkenler açısından incelenmeye çalışılmıştır.

Bu değişkenleri; cinsiyet, gelir durumları, evlerinde bilgisayarları olup olmadığı, bilgisayar veya teknoloji ile ilgili dergi okuyup okumadıkları ve yine bilgisayar veya teknoloji ile ilgili televizyon programları izleyip izlemedikleri şeklinde sıralayabiliriz.

Araştırmanın örneklemi, 2005-2006 öğretim yılında Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10.sınıfta okuyan toplam 48 öğrenciden oluşmuştur.

Araştırmanın problemine ilişkin veriler, kişisel bilgiler anketi, internete yönelik tutum ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanıp geliştirilen akademik başarı testi ile elde edilmiştir.

Akademik başarı testi 27 soru ile 62 kişi üzerinde uygulanmış, 0,86 gibi bir güvenirlik düzeyine sahip 20 soruluk akademik başarı testi oluşturulmuştur.

Betimsel araştırma modelinde yürütülen bu araştırmada 11 alt problem cevaplanmaya çalışılmış ve verilerin analizinde; SPSS 11.5 programı Yüzde Çözümlemesi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), t-Testi, Mann Whitney-U Testi ve Korelasyon yöntemleri kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda internete yönelik tutum ile akademik başarı arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Tutum puanlarının, cinsiyet, gelir durumu, teknoloji içerikli dergi okuma, teknoloji içerikli tv programı izleme değişkenleri arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Sadece tutum ile evde bilgisayara sahip olma durumu arasında anlamlı bir fark görülmüştür.

Akademik başarı ile diğer tüm değişkenler arasında ise hiçbiri ile anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler : Tutum, Akademik Başarı, Ticaret Meslek Liseleri, Bilgisayar Programcılığı, İnternet ve Ağ Sistemleri

ABSTRACT

THE RELATION BETWEEN THE ATTITUDES TOWARDS "THE INTERNET" AND THEIR ACADEMIC ACHIVEMENTS IN THE LESSON "THE INTERNET AND NETWORK SYSTEMS" OF THE STUDENTS STUDYING IN THE COMPUTER PROGRAMMING DEPARTMENT IN TRADE VOCATIONAL AND ANATOLIAN TRADE VOCATIONAL HIGH SCHOOLS

Hilal Gökçe DEMİRCİ

Masters Thesis, Department of Computer and Instructional Technologies Education
Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL
October 2006, 88 Pages

In this research the relationship between the attitudes towards "the internet" and their academic achivements in the lesson "Internet and Network Systems" , which is based on this subject, of the tenth grade students of Trade Vocational and Anatolian Trade Vocational High Schools, has been tried to be analysed on the basis of different variables.

The variables can be ordered as; gender, economic level, having a computer, reading magazines about technology and watching tv programmes about technology.

The research sample is consisted of 48 students studying at the tenth grade of Osmaniye Trade Vocational High School and Computer Programming Department of Anatolian Trade Vocational High School in the academic term 2005-2006.

The data about the problem of the research has been collected from personal information questionnaires, attitude scale towards internet and an academic achievement test which is prepared and improved by the researcher herself.

The academic achivement test with 27 questions has been applied on 62 students and after the factor analyses, 7 of the 27 items on the scale have been eliminated for being evaluated as invalid and unreliable. An academic achivement test of 20 questions with 0,86 reliability level has been developed.

In this descriptive type research, 11 sub-problems have been dealt with, and with SPSS Program For Windows; Percentage Analysis, One-Way Variance Analysis (ANOVA), t-Test, Mann Whitney-U Test and Correlation Analysis have been used to analyse the data.

As a result of the analyses carried out , no significant difference has been found between the attitude towards the “Internet” and academic achievement . It has been observed that there is no meaningful difference between attitude scores and gender, economic level, reading magazine about technology and watching TV programmes about technology. Only significant difference has been observed in the situation of having a computer at home.

No significant difference has been found between the academic achivement and all terms of the above mentioned variables.

Keywords : Attitude, Academic Achievement, Trade Vocational High Schools, Internet and Network Systems.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı bölümü öğrencilerinin İnternete yönelik tutumları ile "internet ve Ağ Sistemleri" dersi akademik başarıları arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir.

Öncelikle Yüksek Lisans öğrenimim ve tez çalışmam süresince bana her konuda yardımını ve desteğini esirgemeyen danışmanlarım, değerli hocalarım, Prof. Dr. Ülkü KÖYMEN ve Yrd. Doç. Dr. Mehmet TEKDAL' a teşekkürlerimi sunarım.

Sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. M. Oğuz KUTLU' ya ve araştırmamın istatistik bölümlerindeki yardımları ve önerileri için Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY'a, teşekkür ederim.

Tez çalışmamın hazırlık ve uygulama safhalarında sorularıma vakit ve emek harcamaktan hiç çekinmeyen ve çalışmamın bir çok kısmını sayelerinde gerçekleştirebildiğim değerli dostlarım Öğretim Görevlisi Akın EFENDİOĞLU ve Öğretim Görevlisi M. Emre SEZGİN'e sonsuz teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Son olarak annem ve babam Süheyla ve Mustafa DEMİRCİ' ye ve kardeşim Hasan Gökalp DEMİRCİ' ye bana olan güven, sevgi, sabır ve desteklerinden dolayı en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hilal Gökçe DEMİRCİ

Not: Bu araştırma Çukurova Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'nce desteklenmiştir. (EF2005YL59)

İÇİNDEKİLER

ÖZET iii
ABSTRACT v
ÖNSÖZ vii
KISALTMALAR LİSTESİ xi
TABLOLAR LİSTESİ xii
EKLER LİSTESİ xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem 4
1.2. Problem Cümlesi 9
1.3. Alt Problemler 9
1.4. Araştırmanın Amacı 10
1.5. Araştırmanın Önemi 10
1.6. Sayıltılar 11
1.10. Sınırlılıklar 12

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Tutum Nedir? 13
2.1.1. Tutumun Bileşenleri 17
2.1.1.1. Bilişsel Bileşen 18
2.1.1.2. Duyuşsal Bileşen 19
2.1.1.3. Davranışsal Bileşen 19

2.1.2. Tutum Oluşması ve Değişmesi 20
2.1.2.1. Tutumun oluşması 21
2.1.2.2. Tutumun Değişmesi 24
2.2. Tutum ve Davranış 26
2.3. Tutumların ölçülmesi 31
2.3.1. Tutum Ölçeği Yapısı 32
2.3.2. Ölçme Yöntemleri 32
2.3.3. Tutum Ölçek Çeşitleri 34
2.3.3.1. Thurstone Ölçeği 34
2.3.3.2. Likert Ölçeği 35
2.3.3.3. Bogardus Ölçeği 36
2.3.3.4. Gutman Ölçeği 37
2.3.3.5. Edward ve Kilpatrick Ölçeği 37
2.4. İlgili Çalışmalar 37

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli 44
3.2. Evren ve Örneklem 44
3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin toplanması 44
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu 45
3.3.2. İnternete Yönelik Tutum Ölçeği 45
3.3.3. Başarı Testi 45
3.4. İnternet ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Geliştirilmesi 45
3.5. Verilerin Analizi 48

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

4.1. Öğrencilere Ait kişisel Bilgiler 49
4.2. Alt problemlere İlişkin Bulgular 50
4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 50
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 50
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 51
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular 52
4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 53
4.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular 54
4.2.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 55
4.2.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 56
4.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular 57
4.2.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular 58
4.2.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular 58

BÖLÜM V

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar 60
5.2. Öneriler 62
5.2.1. Uygulayıcılar için Öneriler 62
5.2.2. Araştırmacılar için Öneriler 63
KAYNAKÇA 64
EKLER 79
ÖZGEÇMİŞ 88

KISALTMALAR

TML: Ticaret Meslek Lisesi

ATML: Anadolu Ticaret Meslek Lisesi

D.E.Ü. : Dokuz Eylül Üniversitesi

H.Ü. : Hacettepe Üniversitesi

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo Adı ……Sayfa No

Tablo 1. 2002 Yılı İtibariyle Bazı Ülkelerde İnternete Girişin Nüfusa Oranı ……3

Tablo 2. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları …… 47

Tablo 3. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Analizi Sonuçları……..… 48

Tablo 4. Cinsiyetlerine Göre T-Testi Sonuçları …… 50

Tablo 5. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarının Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Anova Sonuçları …… 51

Tablo 6. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Evlerinde Bilgisayar Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları …….. 52

Tablo 7. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarında Düzenli Olarak Aldıkları Ya Da Abone Oldukları Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Bir Dergi Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları ……..53

Tablo 8. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarında Televizyonda Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Programları Seyredip Seyretmeme Durumlarına Göre T-Testi Sonuçları …… 54

Tablo 9. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarının Cinsiyete Göre U-Testi Sonucu …… 54

Tablo 10. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarında Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Anova Sonuçları …….. 55

Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarının Evlerinde Bilgisayar Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları …… 56

Tablo 12. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarında Düzenli Olarak Aldıkları Ya Da Abone Oldukları Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Bir Dergi Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları …… 57

Tablo 13. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Puanlarında Televizyonda Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Programları Seyredip Seyretmeme Durumlarına Göre T-Testi Sonuçları …….. 58

Tablo 14. İnternete Yönelik Tutum İle Akademik Başarı Arasındaki Korelasyon …….. 59

EKLER LİSTESİ

Sayfa No

EK-1 Kişisel Bilgi Formu …….. 76
EK-2 İnternete Yönelik tutum Ölçeği …….. 80
EK-3 Akademik Başarı Testi …….. 82
EK-4 Akademik Başarı Testi Cevapları ve Puanlaması …….. 87

BÖLÜM I

GİRİŞ

Hızla gelişen teknoloji, özellikle bilgisayar teknolojisinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile askeriyeden sanayiye, sağlıktan eğitime kadar her alanda taraflara büyük kolaylıklar sağlamıştır. Abaküsten çift çekirdekli işlemcilere uzanan bilgisayarlar, gerek eklenebilir yazılım ve donanım elemanları ile çok amaçlı kullanılabilmesi gerek hız ve ekonomi sağlaması adına artık evlerde bile bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Günümüz bilgisayarlarının atası olarak kabul edilen ENIAC askeri amaçlarla tasarlanmış olmasına karşılık, ilk seri üretim bilgisayar olan UNIVAC, 1951 yılında Amerika Birleşik Devletleri Sayım Bürosu'nda kullanıldı. İş dünyasına giren ilk bilgisayar ise General Electric'e satılan 1954 yapımı bir UNIVAC oldu. [TAS,1991:37] 1980'li yılların ortalarına kadar, sadece genel olarak bilgisayarcılar olarak tanımlanabilecek meslek grubunun kullanımında olan bilgisayarlar, 1979 yılında piyasaya sürülen ve ilk paket program olarak kabul edilen Visicalc ile mesleği bilgisayar olmayan kişilere de hizmet etmeye başladı. Özellikle 1983 yılında Visicalc'ın haklarını satın alan Lotus Corporation, 10 yıl içinde 123 adı altında geliştirdiği programdan iki milyondan fazla kopya satarak, bilgisayarların tüm toplum tarafından kullanılabilmesine olanak sağlamıştır. [TAS,1991:69]

Kullanım alanları arttırıldıkça işyerlerinde, okullarda ve artık evlerde yaygınlaşan bilgisayarlar, farklı kullanım amaçlarına yönelik üretilen yazılım ve donanım ürünlerinin kullanılabilmesini de öğrenmeye gereksinim duyurmuştur. Bu gereksinim toplumun adım adım bilgi çağına doğru ilerlemesine neden olmuştur.

İçinde yaşadığımız yüzyıl bilgi çağı olarak adlandırılmaktadır. Bunun nedeni, çok hızlı bir şekilde girmiş bulunduğumuz bilgi çağında bilgiyi üreten toplumların yaşamlarını etkin bir şekilde sürdürecek olmalarıdır. Bu değişim, insanların hemen hemen her yaşantısında hissedilmektedir. Bu değişimlerin temel nedeni ise bilişim teknolojilerinde örneğin günümüzün çok popüler bir kavramı (İşman ve Eskicumalı, 2001) olan internetin baş döndürücü bir hızla gelişmesidir.

İnternet sözcüğü İnternational Network sözcüğünden oluşmuş uluslar arası ağ anlamına gelen bir terimdir (İnternet Nedir1[www.tk.gov.tr]). İnternet milyonlarca alt ağdan oluşan ve ağlar içerisinde aktif olarak bulunan insanların tümünü yazılı, görsel ve işitsel olarak bir araya getirip etkileşim halinde bulunmasını sağlayan bir ağ protokolüdür.(Gürol,2001)

İnternet bir çok bilgisayar sistemini TCP/IP (Transmission Control Protokol/Internet Protokol) protokolü ile birbirine bağlayan dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır (Varol, 1998: 10). İnternet, tüm dünyayı kapsayan, 110 ülkeye dağılmış ve iki milyondan fazla bilgisayarı (host) birbirine bağlayan yaklaşık beş bin bilgisayar ağının toplamıdır. Kısaca internet, birbiriyle tüm dünya üzerinde yayılmış bilgisayar ağlarının birleşiminden oluşan bir bilgisayar ağıdır (İnternet Nedir1[www.tk.gov.tr]).

Dünya çapında 1988'den 1998'e kadar internete bağlı bilgisayar sayısı 100 binden 45 milyona ulaşmıştır. Bu sayı, Aralık 2000 yılı itibariyle 418 milyon iken Ocak 2001'de internete bağlı kullanıcı sayısı 544 milyondur. 2002 yılında ise 605.60 milyona ulaşmıştır. 2005 yılında 1 milyar insanın internet kullanacağı tahmin edilmektedir. 2002 yılında 1,5 milyondan fazla web sayfasının olduğu tahmin edilmektedir. İnternet kullanımının büyük bir bölümünü Tablo 1'de de görüldüğü gibi Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve Batı Avrupa ülkeleri oluşturmaktadır (Tezci,2003.).

Tablo 1: 2002 Yılı İtibariyle Bazı Ülkelerde İnternete Girişin Nüfusa Oranı

ÜLKE	Dünyadaki % oranı	Kullanıcı sayısı (Milyon)	ÜLKE	Dünyadaki % oranı	Kullanıcı sayısı (Milyon)
ABD	24.13	160.70	Brezilya	2.38	15.84
Japonya	9.73	64.80	Rusya	2.03	13.50
Çin	8.18	54.50	Avustralya	1.57	10.45
Almanya	4.56	30.35	İspanya	1.56	10.39
İngiltere	4.08	27.15	Tayvan	1.43	9.51
Güney Kore	4.04	26.90	15 Ülke	74.48	496
İtalya	3.13	20.85	Dünyada	%100	665.91
Kanada	2.68	17.83	Türkiye	0.7	4.2
Fransa	2.50	16.65	Uganda	0.009	0.06
Hindistan	2.49	15.58			

Dünya nüfusunun 1990 yılında her yüz kişiden 0.05' i internet kullanıcısı iken bu oran 2001 yılında 8.1'e, gelişmiş ülkelerde 2001 yılı itibariyle nüfusun %30.3, gelişmekte olan ülkelerde ise 2.8'i internete girmektedir. (Tezci,2003.)

Büyük artış hızına rağmen, Türkiye'de internete ulaşabilme oranı oldukça düşüktür. Bir başka ifadeyle internet aboneliği geçen yıl yüzde 600 oranında arttı. İstanbul'da faaliyet gösteren IBS şirketinin yaptığı 2000 yılı verilerindeki bir araştırmaya göre Türkiye'de yaklaşık 2.300.000 internet abonesi olduğu saptanmıştır. Buna rağmen Avrupa ve ABD'deki kullanıcı sayısına oranla, IBS'in verdiği sayılara göre Türkiye, yüzde 5.5'lik bir internete giriş oranına sahiptir. Avrupa'da nüfusun internete ulaşabilen oranı, yüzde 21'dir. Yani Avrupa'dan 4-5 yıl kadar geride bulunmaktayız. Avrupa'lılar da aynı miktarda Amerika'dan geridirler (Münir,2001:1).

Ülkemizdeki bu geriliği büyük oranda sosyo-ekonomik nedenlere bağlayacak olsak da bugün 2006 Türkiye'sinde hala bilgisayar ve internet

denildiğinde kaygıyla, isteksizlikle bakan birçok insanımızın bulunduğu düşünülmektedir. Bilgisayara ve internete karşı oluşan bu olumsuz tutumların insanların öğrenme isteklerini yok ettiği göz önünde bulundurularak bu alanlarda mesleki eleman yetiştirecek lise ve üniversite öğrencilerinin ilgili okullara alınırken mutlaka tutumlarının belirlenmesi gereklidir. Çünkü içinde bu kavramlara karşı korku, endişe, kaygı taşıyan kişiler yani olumsuz tutum sergileyen kişiler Milli Eğitim müfredatlarında ilköğretim 4.sınıftan üniversiteye kadar uzanan eğitim sürecinin her aşamasına konulmuş olan bilgisayar derslerine rağmen öğrenmede başarısız olabilmektedirler.

1.1. Problem

Bilgisayar kullanımının hızla yayılması ve sayılamayacak kadar çok değişik alanlarda kullanılması, insanın mesleği ve konumu ne olursa olsun, doğrudan veya dolaylı olarak bilgisayarın etki alanı içinde kalmasına neden olmaktadır. Bilgisayarlar sanayi ve bilimde olduğu kadar eğitim sisteminde de köklü değişikliklere yol açmıştır. Çocukların ve gençlerin çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatılabilmesi için bilgisayarı tanımaları, kullanım tekniklerini öğrenmiş olarak yetişmeleri gerekmektedir. Böylece gelecekteki teknolojik gelişmeleri izleyebilmeleri ve daha üretken bir yapıya sahip olmaları mümkün olabilir (Keser, 1989).

Eğitim sisteminin ekonomik kalkınmayı hızlandırmaya yapacağı katkı, kişileri eğitim kurumlarında çağdaş teknolojiye uygun bilgi ve becerilerle donatması, her düzey ve alanda kalkınmanın gerektirdiği nitelik ve sayıda insan gücü yetiştirmesidir (Kaya,1984). Ülke ekonomisinin sıçrayış yapması için gereken sayıda kalifiye eleman ve iş gücü yetiştirilmesi, eğitimin öncelikli görevi olan “bireylere temel eğitim verme” misyonunun ötesinde görevler yüklemektedir. Bunun anlamı eğitim sisteminin, bireylerin yetenekleri doğrultusunda ve isteğe bağlı olarak daha ileri düzey bir eğitim alınması imkanını sağlayacak şekilde tasarlanmış olması gerekliliğidir. Eğitime böyle bir misyon yüklendiğinde karşımıza çıkacak olan kavram “Mesleki ve Teknik Eğitim” olacaktır (Çıttır, 2003:4-5).

Türkiye'de 1961 yılında çıkarılan bir kanunla Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuş, kuruluş kalkınma planlarını hazırlamak ve yürütmekle görevlendirilmiştir. Böylece 1962'den itibaren Türkiye'de planlı kalkınma dönemi başlamıştır (Şahin,1998). Türkiye'nin planlı dönemlerinde hazırlanan Kalkınma Planları'nda, insan gücü, kalkınmanın en önemli ögesi olarak tanımlanmış, eğitimin birinci görevinin ise belirli sayıda ve nitelikte insan gücü yetiştirilmesi olduğu ifade edilmiştir. Böylece Kalkınma Planları'nda temel amaç olarak, mesleki-teknik öğretim konusunda öncelikle, orta öğretimde okullaşmayı ülke çapında dengeli bir dağılım sağlayacak şekilde yükseltmek ve arz eksikliği duyulan insan gücünü yetiştirmek olguları vurgulanmıştır. Örgütlü ve planlı eğitim sistemine giren, "Mesleki ve Teknik Eğitim proğramlarının amacı hizmet alanına girecek bireylerin eğitimini yürütmek ve iş dünyasına bilgili, becerili ve başarılı iş gören yetiştirmek suretiyle bu görevi yerine getirmeye çalışmaktır" (Alkan, Doğan. ve Sezgin, 1998).

Bu amaçla ilköğretim ve genel liselerde verilen bilgisayar derslerine ek olarak her alanda olduğu gibi Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde bilgisayar alanında da ara eleman yetiştirme amaçlı kız teknik, erkek teknik ve ticaret turizm öğretim genel müdürlüklerine bağlı meslek liseleri kurulmuştur. Bu okullarda günümüz teknolojilerinin ara eleman açığını kapatmak için kurulmuş bilgisayar alanları ve bilgisayar programcılığı gibi dallar bulunmaktadır.

Ticaret Turizm Öğretimi Genel Müdürlüğü bünyesindeki Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri(TML ve ATML)'nde artık Bilgisayar Alanı kapsamında Bilgisayar Programcılığı Dalı ve Bilgisayarlı Muhasebe Dalı programları bulunmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim, bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir (Alkan, Doğan ve Sezgin.2001).

Genel anlamda eğitimin amacıyla da örtüşecek şekilde, mesleki ve teknik eğitim proğramları bireye bir takım niteliklerin kazandırılmasını talep etmektedir. Bu çerçevede mesleki ve teknik eğitim:

- Bireyi meslek alanına göre hazırlar,
- İşin yapısına göre el becerisi ve meslek bilgisi kazandırır,
- Mesleğin bir alanında yoğunlaştırarak uzmanlaşma imkanı sağlar.

Diğer yandan, proğram kapsamına alınacak derslerin içeriği, yapılan işlerin ve görevin analizine dayalı olarak geliştirilmeli ve mesleki eğitim, işyerlerindeki uygulamalarla ve ülkenin teknolojik düzeyine paralel olarak yürütülmelidir. Böylece bireyin öğretim gördüğü alanda iş bulabilme imkanı artacaktır (Şenel ve Erden,1996; Çıttır, 2003:4-5).

TML ve ATML' lerde: İnsan zekâsının en güzel ürünü olan insan hayatının her alanında kullanılan ve çağa ismini veren bilgisayar alanında öğrencilere bir kısmı yabancı dille olmak üzere Bilgisayar Alanında; ortak genel kültür dersleri ile birlikte, İnsan ilişkileri, Bilgisayar-I, Araştırma Teknikleri, İşletme Bilgisi, Donanım, Elektronik Ticaret (E-Ticaret), Veri Tabanı ve Hesaplama Tablosu Programları, İnternet Ağ Sistemleri, Web Tasarımı, Mikroişlemciler, ve Assembler, Sunu Hazırlama ve Yayımlama, Modern Sayfa Tasarımı (Quark Xpress), Grafik Tasarımı (Photoshop), Programlama Dilleri(Visual Basic), Hukuk, Ekonomi, Hızlı Okuma Teknikleri, Diksiyon, Halkla İlişkiler, Girişimcilik dersleri ile seçmeli dersler verilmektedir (ttogm.meb).

Her ne kadar bilgisayar teknolojileri üzerine kurulu olsa da, internet birçok araştırmacı tarafından yeni bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Wagner ve Wagner, 1997; Tsai, Lin ve Tsai, 2001). Buna paralel olarak, internet okur-yazarlığının da bilgisayar okur-yazarlığı gibi tanımlanması ve öğretim programlarına dahil edilmesinin gerekliliği üzerine de dikkat çekilmektedir. Bu konudaki en dikkat çekici karar ise Uluslararası Teknoloji Eğitimi Birliği'nin 1996 yılında öğrencilere internet teknolojileri ve uygulamaları konusunda gerekli bilgi ve becerileri kazandırmayı ulaşılması gereken hedefler arasında göstermesidir (ITEA, 1996).

Bu hedef doğrultusunda Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar alanı kapsamındaki Bilgisayar Programcılığı Dalı içerisinde 10.sınıf öğrencilerine "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersi verilmektedir. Bu derste kısaca amaç; bu dalda yetişecek öğrencinin öncelikle internet alt yapısını donanımsal olarak öğrendikten sonra internet kavramı, tarihçesi ve kullanımı hakkında yeterli bilgiye ulaşmalarını sağlamaktır.

Bugün ortaöğretim ve yüksek öğretim okullarının eğitim programlarını incelediğimiz zaman, hemen hemen her okulda ve her bölümde bilgisayar ile ilgili derslere rastlamak mümkündür. Yani, bilgisayar öğretimi ayrı bir disiplin olarak okulların ve bölümlerin öğretim programlarında yerini almıştır.

Bu nedenle diğer derslerde olduğu gibi bilgisayar derslerine yönelik yapılacak olan araştırmalarda, öğrencilerin bilgisayarlara yönelik tutumlarının da üzerinde durulmasının gerekli olduğuna dikkat çekilmektedir (Berberoğlu ve Çalıkoğlu, 1991).

Eğitim alanında gerçekleştirilen tutum araştırmalarında, tutum-başarı ilişkisi araştırılmıştır. Eğitimde Uluslararası Başarıyı Değerlendirme Derneği (IEA) tarafından değişik ülkelerden örneklemler alınarak Matematik, Fen Bilimleri, Fransızca ve İngilizce gibi derslerle ilgili olarak yapılan araştırmalar sonucunda, bu derslere ilişkin tutumlarla başarı arasında Fen Bilimlerinde .27, Matematikte .14, Fransızcada .12 ve İngilizcede de .09 korelasyon katsayıları bulunmuştur (Bloom, 1979; Parlak, 1991). Yukarıda sıralanan disiplinlerin öğretimi ile ilgili elde edilen bulgulara göre, tutumların öğrenme sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkilediği, yani öğrencilerin başarıları ile birlikte bir değişim gösterdiği ileri sürülebilir. Bu yaklaşıma dayalı olarak okullarda bilgisayar dersi alan öğrencilerin bilgisayar dersi hedeflerine (amaçlarına) erişme durumlarının yanında bilgisayara yönelik tutumlarının da araştırılması büyük yararlar sağlayabilir (Uzunboylu,2002).

Öğrencilerin bilgisayara ilişkin tutumlarını araştırmanın bir amacı da, öğrencilerde bilgisayar kullanımına karşı oluşan psikolojik engellerin tanımlanmasıdır. Özellikle bilgisayara yönelik endişe oluşturmanın, bilgisayar kullanmaya karşı koymanın büyük bir nedeni olduğu düşünülmektedir. Bilgisayar endişesi çoğu tanımlarda, bilgisayar kullanmaya karşı olumsuz duygusal tepkilerin oluşması veya bilgisayar kullanımını merak etmek olarak açıklanmaktadır. Bu olumsuz tepkiler korku, düşmanlık, kuruntu ve isteğin geri çekilmesi gibi can sıkıcı endişe durumlarını içermektedir. Bazı araştırmalarda, öğrencilerin öğretme-öğrenme sürecinde farklı seviyelerde sıkılmalarının, çok belirgin biçimde başarı oranlarını etkilediği görülmüştür (Raub, 1981; Gardner, Discenza ve Dukes, 1993). Tutumların öğrenme süreci üzerinde bu denli önemli boyutlarda ortaya çıkması, tutumları gerçekçi bir şekilde ölçme gereksinimini ortaya koymaktadır (İnceoğlu, 1993).

Eğitim alanında yapılan birçok araştırmaya göre, bilişsel alan davranışları ile duyuşsal alan özelliklerinden olan tutumlar arasında bir konunun öğretilmesinde karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır. Yani, iki değişken artan veya azalan oranda birlikte bir değişim gösterebilir (Bloom, 1976; Parlak, 1991).

Buraya kadar sıralanan bilgi teknolojileri, eğitim teknolojisi ve bilgisayara yönelik tutum bulguları ışığında, okullarda bilgisayar dersi alan öğrenciler, bilgisayar ders ünitelerinde belirlenen davranışlara ne oranda erişmektedirler? Öğrenciler, bilgisayara yönelik nasıl bir tutum oluşturmaktadırlar? Öğrencilerin bilgisayara yönelik oluşturduğu tutumları ile bilgisayar dersinde belirlenen davranışları öğrenme düzeyleri arasında nasıl bir ilişki bulunmaktadır? sorularının cevaplandırılması gerekmektedir (Uzunboylu,1995).

1.2. Problem Cümlesi

Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü öğrencilerinin internete yönelik tutumlarının "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersindeki akademik başarıları ile ilişkisi nedir?

1.3. Alt Problemler

1. Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında cinsiyetlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

2. Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında ailelerinin ortalama aylık gelirlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

3. Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında evlerinde kendilerine ait bilgisayarları olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

4. Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

5. Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

6. Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında cinsiyetlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

7. Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında ailelerinin ortalama aylık gelirlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

8. Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında evlerinde kendilerine ait bilgisayarları olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

9. Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

10. Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına dayalı anlamlı bir fark var mıdır?

11. Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları ile "İnternet ve Ağ Sistemleri" Dersindeki Akademik Başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı internete yönelik tutumların Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı bölümü 10.sınıf öğrencilerinin "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersindeki akademik başarılarına etkisini saptamaktır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Türkiye'de bilgisayara yönelik tutumlarla ilgili yapılan araştırmalarda daha çok öğretmen tutumları (Aksoy, 1988; Hızal, 1989; Gürol, 1990) üzerinde yoğunlaşılırken, birkaç araştırmanın (Köksal, 1988; Çalıkoğlu.1989) dışında öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları üzerinde durulmadığı görülmektedir. Literatürü taradığımız zaman (TÜBİTAK ve YÖK Dökümantasyon Merkezleri

aracılığıyla), dış ülkelerde öğrencilerin bilgisayarlara yönelik tutumları ile ilgili araştırmaların (Marshall, 1985; Hattie ve Donald, 1987; Woodrow, 1987; Levin ve Gordon, 1989; Harrington ve arkadaşları, 1990; Sian ve arkadaşları, 1990; Marcaulides ve Wang, 1990; Todman ve File, 1991; Mossoud, 1991; Francis, 1994) yoğun bir şekilde yapıldığı ortaya çıkmaktadır. Dış ülkelerde, öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları endişe, hoşlanma, güvenme vb. alt boyutlarda ele alındığı gözlenmektedir. Ayrıca araştırmalar cinsiyet, önceki deneyim durumu, yaş, okul türü vb. değişkenlere göre de ele alınmaktadır.(Uzunboylu,1995)

Ülkemizde Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı bölümündeki bilgisayar öğretiminin değerlendirilmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması çalışmalarına bilimsel araştırma bulgularına dayalı olarak yön verilebilmesi için, Bilgisayar Programcılığı dalı öğrencilerinin internete yönelik tutumları ile bilgisayar derslerinden "İnternet ve Ağ Sistemleri " dersini öğrenme düzeyleri arasındaki ilişkilerinin saptanması, bir meslek dalını öğrenmek için meslek lisesine gelmiş öğrencilerin alan(bölüm) seçiminde okul yöneticileri tarafından tutum ölçeklerinin bu öğrencilere uygulanmasının gerekliliğini belirlemek adına bu araştırmanın sonuçları önem taşımaktadır.

1.6. Sayıltılar

1. Öğrenciler veri toplama araçlarına verdikleri cevaplar içten ve doğrudur.

2. Gruptaki öğrenciler araştırmanın bağımlı değişkenleri olan akademik başarıyı etkileyen kontrol değişkenlerinden aynı düzeyde etkilenmişlerdir.

3. Araştırma kapsamında bulunan öğrenciler üzerinde koşullarda farklılık yaratacak önemli özel bir etkilenmenin olmadığı varsayılmaktadır.

1.7. Sınırlılıkları

Araştırma bulguları ;

1. Osmaniye Ticaret Meslek Lisesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10/A sınıfı ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10/A sınıfı öğrencileri ile,
2. Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10.sınıf "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersi 1.bölüm (Bilgisayar Ağları)ve 2.bölüm (İnternet) konuları ile,
3. Öğrencilere uygulanacak internete yönelik tutum testi ile,
4. Öğrencilere uygulanacak olan kişisel bilgi formu verileri ile,
5. Öğrencilere uygulanacak başarı testi ile,
6. 2005 / 2006 eğitim öğretim yılı ile sınırlı kalmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

2.1. Tutum Nedir?

Günlük konuşmalarda “inanç”, “görüş” ve “tutum” kelimeleri birbiri ile karıştırılarak, bazen de biri, bir diğerinin yerine kullanılmaktadır. Tutum kavramı, değişik araştırmacılar tarafından değişik biçimlerde tarif edilmiştir (Morgan,1961).

Bilimsel olarak incelenmesi 19 yy’da başlayan tutum, Latince kökeninde “harekete hazır” anlamına gelmektedir (Arkonaç, 2001:158). Tutum konusunda yapılmış çok çeşitli tanımlamalar olmasına rağmen bunların hemen hepsi, tutumun çeşitli farklı boyutlarını vurgular niteliktedir. Baron ve Byren (1977) tutumu “…oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir. Bu eğilimler diğer insanları, grupları, fikirleri…ya da nesneleri (tutum objesi) konu edinir”(Baron ve Byren’den akt: Cüceloğlu, 1996:521) şeklinde tanımlamışlardır.

Ancak tutumdan kastedilen şey hep aynıdır ve “somut bir objeye veya soyut bir kavrama ilişkin, ona karşı ya da ondan yana olma şeklinde beliren bireyin düşünce ve duygularına yön veren, öğrenilmiş öz eğilimler” olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 1977-b).

Bloom’a göre duyuşsal faktörler; bir derse karşı olan ilgi ve tutumlar ve kendi hakkındaki görüşlerini içeren akademik benlik tasarımı olarak iki boyutta ele alınmıştır. İlgi ve tutumları tek bir değişken olarak incelemesinin nedeni, araştırmalarından elde edilen sonuçlar ilgi ve tutum arasında bir ayrımın mümkün olmadığını göstermiştir. Bloom ve arkadaşları, okuldaki bir derse ilgi ile bu derse karşı tutum arasında ayrım yapmaya çalışmışlar, ancak kullanılan ölçü ve göstergeler incelendiğinde bu ikisi arasında kesin bir ayrım yapılmamış

olduğunu gözlemişlerdir. Sonuçta da ilgi ve tutum bir derse karşı olumlu düşüncelere sahip olma, dersi sevme ya da onunla ilgili olarak olumlu duyuşsal giriş özellikleri gösterme halinden, bir derse karşı olumsuz düşüncelere sahip olma, dersi sevmeme ya da onunla ilgili olarak olumsuz duyuşsal giriş özellikleri gösterme haline kadar uzanan iki kutuplu tek bir nitelik olarak belirtilmiştir. (Bloom, 1972)

Tutuma ilişkin bir çok tanımdan bazıları şunlardır; Smith (1968)'e göre tutum; "bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturan bir eğilimdir (Kağıtçıbaşı, 1988: 84)". Allport'a göre tutum, "yaşantı ve deneyimler sonucu oluşan, ilgili olduğu bütün obje ve durumlara karşı bireyin davranışları üzerinde yönlendirici ya da dinamik bir etkileme gücüne sahip duygusal ve zihinsel hazırlık durumudur" (Akt: Tavşancıl, 2002: 65). Sherif ve Sherif (1996) tutumu "psikolojik bir sürecin herhangi bir değer yargısıyla damgalanmış bir nesne veya duruma ilişkin olarak bireyin olumlu mu yoksa olumsuz mu duygusal tepki göstereceğini belirleyen oldukça sürekliliği olan bir hazır olma durumudur" şeklinde tanımlarken, ona benzer bir şekilde tutum kavramına güdü kavramını ekleyen Krech ve Crutchfield (1980)'e göre tutum,bireyin dünyasındaki bir olaya karşı güdüsel, algısal ve bilişsel süreçlerinin kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesidir "(Tavşancıl, 2002: 66).

Özgüven (2000) ise tutumu; "Bireylerin belirli bir kişiyi, grubu, kurumu veya bir düşünceyi kabul ya da reddetme şeklinde gözlenen, duygusal bir hazır oluş hali veya eğilimidir" (Özgüven, 2000:353) diye tanımlamaktadır.

Freedman, Sears ve Carlsmith (1993:267,268) tutumu, "bilişsel ve duygusal ögeleri bulunan ve davranışsal bir eğilim içeren oldukça kalıcı bir sistemdir." Şeklinde tanımlamışlardır.

Baysal (1981:10) ise tutumu, ön eğilimlerin daha kalıcı ve sürekli bir örgütlenmesi şeklinde niteleyerek, gelip geçici eğilimleri tutum kavramı çerçevesinde ele almanın pek tutarlı bir davranış olmayacağını belirtmiştir.

Tutum; nesne, kişi ve fikirlere yönelik sürekliliği olan, inanç, duygu ve düşünceler bütünü olarak tanımlanır (Dönmez, 1978; Özyürek,2000-a).

Tutum, bireyin kendine ya da çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu, ya da olaya yönelik olarak deneyim, motivasyon ve bilgilerine dayanarak örgütlediği zihinsel, duyuşsal bir tepki ön eğilimidir (İnceoğlu,2000).

Katz ise tutumu, bireyin çevresindeki bir simgeyi, bir nesneyi ya da bir olayı olumlu ya da olumsuz bir şekilde değerleme eğilimi olarak tanımlamaktadır. Tutumlar doğrudan doğruya gözlenemez, bireyin yaptıklarından varsayılabilir. Gözlenememelerine rağmen, bireylerin tutumları, sevgilerini, nefretlerini ve davranışlarını önemli ölçüde etkiler (Morgan,1980).

Demirel (1983) tutumu eğitimci açısından; bireyi belli insanlar, nesneler ve durumlar karşısında belli davranışlar göstermeye iten öğrenilmiş eğilim şeklinde tanımlıyor.

Tutum, öğrenme ile kazanılan bireyin davranışlarına yön veren, karar verme sürecinde yanlılığa neden olan bir duyuşsal özelliktir. Bir obje ya da olaya karşı geliştirdiğimiz bir tutum olumlu ise o objeye karşı alacağımız kararlar olumlu, eğer tutumumuz olumsuz ise kararlarımızın da olumsuz olma olasılığı vardır (Ülgen, 1995:97).

Tutum, kişinin bir eşya, nesne, kişi ve olaylara karşı olumlu ve olumsuz arasında değişen vaziyet ya da tavır alışıdır. Tutum davranış öncesi hangi yönde davranılacağını belirleyen bir iç durumdur. Bazı öğrenciler bazı derslere olumsuz tutum geliştirmişlerdir. O nedenle ilgili dersin çalışmalarını yapmak istemezler, isteksizce veya zorla yaparlar (Oruç, 1993:7).

Thurstone (1946)'a göre tutum, bir psikolojik objeye ilişkin olumlu veya olumsuz duyguların derecesidir.Morgan (1961)'e göre, belirli kişilere eşyaya veya durumlara olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma, cevaplama eğilimlidir.Middlebrook (1974)'a göre, belirli diğer kişilere ve nesnelere ilişkin

düşüncelere, duygulara, hareketlere yön veren, öğrenilmiş öz eğilimler bütünüdür (Turgut, 1977-b).

E.L.Thorndike'a göre tepkiler belirli bir oranda, bireyin içinde yaşadığı kültür tarafından belirlenir ve tutumlar bireyin hangi koşullarda tatmin olacağını veya hangi koşullarda rahatsız olacağını belirler (Bilgilik).

Tutum, zihinsel ve nöropsikolojik bir durumdur; tutum, dinamik veya yönlendirici bir etkide bulunan davranışsal bir hazırlık durumudur; tutum örgütlenmiş bir durumun ifadesidir (belirli bir objeye ilişkin olumlu veya olumsuz duyguların eşlik ettiği bilişlerin bellekteki temsili); tutum, kişinin deneyimlerinin sonuçlarına göre örgütlenmiş bir durumdur; tutum, ilişkin olduğu tüm objelere ve durumlara karşı kişinin tepkilerini etkiler (Bilgilik).

Bu tanımlardan yola çıkarak tutumun özelliklerini sıralayacak olursak;

- Tutumlar doğuştan gelmeyen öğrenmeye dayalı olarak oluşan özelliklerdir. Dolayısıyla tutumlar durağan değil değişkendir.
- Bu öğrenmeler bireyin toplumsallaşma süreciyle doğrudan ilintilidir.
- Tutumlar davranışa hazırlayıcı bir eğilim ya da bir tepki ön eğilimi olması nedeniyle, doğrudan gözlemlenemez ancak insan davranışlarından çıkarsama yapılarak yorumlanabilir.
- Tutumlar gelip geçici değildir, bireyin hayatında belirli bir süre devamlılık gösterir.
- “Tutumların oluşması ve biçimlenmesi için birbirleriyle karşılaştırılabilir birçok ögenin bir arada bulunması zorunludur.” (İnceoğlu,2000:13)
- “Tutumlar insanın obje ile olan ilişkisinde bir düzenlilik sağlarlar. İnsan-obje ilişkisinde, tutumların belirlediği bir yanlılık ortaya çıkar. Birey bir objeye ilişkin tutum oluşturduktan sonra ona yansız bakamaz.” (Tavşancıl,2002:73)
- Tutumlar hem kişisel hem de toplumsal boyutu olan özelliklerdir.

- “Tutum bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir. Dolayısıyla tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara yol açabilir.” (Tavşancıl, 2002:73)
- Tutumlar insan davranışına yön verme noktasında bilişsel, duygusal ve davranışsal ögeleri bünyesinde barındıran unsurlardır.
  (Akt;Keskin, 2003:4)

2.1.1. Tutumun Bileşenleri

Bir tutumun meydana getirdiği sadece bir davranış eğilimi ya da bir duygu değil, düşünce, duygu ve davranış eğilimi bütünleşmesidir. Genelde bu bileşenler birbirinden bağımsız olmayıp, karşılıklı olarak birbirini etkiler ve çoğunlukla da aralarında bir tutarlılık bulunur (Hotaman, 1995:13-16).

Tutum bir objeye karşı beslenilen duygu, düşünce ve eğilimlerden oluşmaktadır. Bu nedenle tutumun bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç bileşenden oluştuğunu söyleyebiliriz. Bir tutumun bilişsel bileşenini bireyin tutum konusu hakkındaki düşünce ve inançları oluşturur. Duyuşsal bileşen, bireyin tutum konusunu sevmesi veya sevmemesidir. Eylemsel bileşen ise bireyin tutum konusuna ilişkin davranışlarıdır (Turgut, 1977-b:2).

Tutumlar, aralarında genellikle iç tutarlılık olduğu varsayılan, zihinsel/bilişsel, duygusal ve davranışsal ögelere sahiptir. Tutum ögeleri arasında tutarlılık olduğu varsayımına göre, bireyin bir konu hakkında bildikleri (zihinsel/bilişsel öge), ona olumlu bakmasını gerektiriyorsa(duygusal öge), birey o nesneye karşı olumludur. Benzer şekilde bireyin bir konu hakkındaki olumsuz bakışı, bireyi o nesneye karşı olumsuz olarak yönlendirir. Birey bu durumu sözleri ya da davranışları ile ortaya koyar (Çıttır, 2003:10).

2.1.1.1. Bilişsel Bileşen

Bir tutumun bilişsel bileşeni, bireyin tutum nesnesine ilişkin düşünce, bilgi ve inançlarından oluşur.(Kağıtçıbaşı, 1988:85) Morgan (1980)'de bu düşünceyi desteklemektedir.Bilişsel bileşen, bireyin tutumun nesnesi hakkındaki inançlarından oluşur. Bir inanç bir ifadenin kabul edilmesidir. Eğer bir şeye ilişkin olumsuz bir tutum söz konusu ise, o şey hakkında olumsuz inanç ve inançlar olacaktır(Morgan,1980).

Tutumların bilişsel ögelerinin, tutum konularıyla ilgili gerçeklere dayanan bilgi ve inançları içermesi beklenmektedir. Birey, tutum konusuyla ilgili bilgiyi, o konu veya konular grubu ile ilgili olarak ya doğrudan bir deneyim geçirme, yani o konu ile karşılaşma yolu ile veya dolaylı olarak edinmektedir. Başka bir ifadeyle, bireyin o konunun önce var olduğunu öğrenmesi gerekir (Tekarslan ve Diğerleri.1989).

Tutum objesi ile ilgili bilgiler ne kadar gerçeklere dayanıyorsa onunla ilgili tutumlar o kadar kalıcı olur. Tutum objesi ile ilgili bilgi değiştiğinde tutum da değişir (Baysal,1981:14,15). Örneğin tv reklamından etkilenerek çok iyi olduğuna inanılan bir ürün kullanılıp, ürünün belirtildiği gibi iyi olmadığı görülünce, ürün hakkındaki bilgiler değişmiş olacağından ona karşı geliştirilmiş olan tutumun da değişmiş olması beklenir (Keskin, 2003:7).

Burada dikkatlerden kaçmaması gereken bir konu: tutum, düşünce ve inanç kavramlarının birbirine karıştırılmaması gerektiğidir. Üçü de tepki göstermek için öğrenilmiş eğilimler olan bu kavramlar eğer bir doğru üzerine yerleştirilecek olursa, düşünceler ve inançlar iki uca, tutumlar ise ortaya yerleştirilebilir. "Tutumlar düşüncelerden daha uzun ömürlü ve köktencidirler, bununla beraber inançlar kadar derinlerde saklanmamışlardır."(Munn. Fernald ve Fernald 1969'dan aktaran Tavşancıl, 2002:74). İnanç bu şekliyle, tutumların bilişsel ögesinde yer almakta ve içerdikleri bilgi ve inanç derecelerine göre tutumları farklılaştırmaktadır (Eren, 2001:180).

2.1.1.2. Duyuşsal Bileşen

Tutumun bireyden bireye değişen ve gerçeklerle açıklanamayan, hoşlanma hoşlanmama yönünü oluşturur (Baysal ve Tekarslan, 1996:254). Tutumun duygusal ögesi, zihinsel ögeye oranla daha basittir. Kendini olumlu ya da olumsuz bir tepki öneğilimi olarak gösterir. Böyle olmakla birlikte, “Duygusal ögesi ağır basan bir tutumun değişmesi daha güçtür; özellikle bireyin egosunu ilgilendiren konu ya da olaylara karşı tutumu daha yoğun duygu yüklüdür.”(İnceoğlu,2000:9).

Duygusal öge farklı bir şekilde, bireyin tutuma konu olan olay veya objelere karşı heyecanını içeren, tutuma süreklilik kazandıran, tutumun itici veya şekillendirici yönü olarak da tanımlanabilir (Erdoğan, 1999:366).

Duygusal bileşenin tutum nesnesine ilişkin duygu ve değerlendirmelerimizden oluştuğunu söyleyebiliriz. Dünyanın yuvarlak olduğuna inanabiliriz. Bu bizde olumlu ya da olumsuz bir tepki yaratmaz. Bu bir gerçektir ve kabul ederiz. İyi ve kötü olarak değerlendirmeyiz. Ancak bir futbol takımını ele aldığımızda durum biraz daha farklıdır. Tuttuğumuz takımın iyi bir takım olduğuna inanırız. Buradaki inancımıza, duygu ve değerlendirmelerimiz de eşlik eder. Bu takımı iyi olarak değerlendirir, bu takımı sever, yendiği zaman sevinir, yenildiği zaman da üzülürüz. Aydın’ın da dediği gibi, bir nesneye ilişkin bir tutumdan söz edebilmemiz için bu nesneye ilişkin bilgi, düşünce ve inançlara olumlu ya da olumsuz duyguların eşlik etmesi gerekmektedir (Aydın, 1993:167 , Selçuk, 1997:18).

2.1.1.3. Davranışsal Bileşen

Tutumun üçüncü bileşeni, kişinin tutum konusuna dönük hareketleridir. Bu hareketler davranışın kendisi olarak düşünülürse, tutum konusuna gösterilen davranışsal tepkilerin, aynı konumdaki inanç ve duygulardan etkilendiğini anlamak zor olmaz (Selçuk, 1997:18).

Bir tutumun inanç yönü ile duygu yönü karşılıklı olarak birbirini etkiler. İnançlar tutumların duygusal yönlerine eşlik eden söze dökülmüş ifadelerdir. Bir tutumla birlikte bulunma durumu kuşkusuz bütün inançlar için geçerli değildir. Bir tutumla ilişkisi olmayan inançlar da vardır. Bu iki tür inancı birbirinden ayırt etmek için, bir tutuma eşlik eden inanca kanı adı verilir (Morgan,1980).

Morgan (1980), tutumun üçüncü bileşeni davranışsal bileşen için, "…duygu ve kanıya uygun hareket etme eğilimidir. İnsanlar çeşitli nedenlerle her zaman duygu ve kanılarına uygun bir şekilde davranmazlar, burada daha çok bir eğilim söz konusudur" şeklinde bir yorum yapmıştır.

Bir tutum genellikle bireyi tutum nesnesine ilişkin davranışlarda bulunmaya eğilimli kılar. Bir nesneye ilişkin olumlu tutumu olan bir bireyi, bu nesneye karşı olumlu davranmaya, ona yaklaşmaya, yakınlık göstermeye, onu desteklemeye, yardım etmeye eğilimli kılacaktır. Bir nesneye ilişkin tutumu olumsuz olan birey ise, bu nesneye ilgisiz kalma veya ondan uzaklaşma, eleştirme, hatta ona zarar verme eğilimi gösterecektir (Hotaman, 1995:13-16).

Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı sınıfındaki tutum konusuna karşı "gözlemlenebilir" davranış eğilimini yansıtır. Davranış eğilimleri bireyin alışkanlıkları ve normlarının yanı sıra, söz konusu tutum objesi ile doğrudan ilişkili olmayan diğer tutumlarının da etkisi altındadır. Bu bakımdan davranışsal ögeden söz ederken, duygusal davranış ve normatif davranışı ayırmak gerekir. "Duygusal davranış tutum konusunun hoşa giden ya da gitmeyen bir durumla ilişkilendirilmesi sonucu ortaya çıkar. Normatif davranış ise doğru davranışın ne olduğu konusundaki inançlara dayanan davranıştır" (Tekarslan ve Diğerleri,1989).

2.1.2. Tutumun Oluşması ve Değişmesi

Yapılan tanım ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere tutumlar; önceden kazanılmış olan deneyimlerin edinilen bilgilerle örgütlenmesi sonucu

oluşmaktadır. Söz konusu deneyim ve bilgiler değiştiğinde tutumların da değişmesi olasıdır (İnceoğlu,2000:8).

Tutumlar sadece bir davranış eğilimi ya da bir duygu değil, biliş-duygu-davranış eğilimi bütünleşmesidir (Kağıtçıbaşı, 1999:103).

2.1.2.1. Tutumun Oluşması

Tutumlar doğuştan gelmezler, öğrenme yoluyla sonradan kazanılırlar. Bu öğrenme olayı büyük ölçüde, tepkisel ve edimsel koşullanma ile gerçekleşir. Tutumlarımızın önemli bir bölümü hayatın ilk 20-25 yılı içinde oluşmakla birlikte, tutum oluşması yaşam boyunca devam eden bir süreçtir (Hotaman, 1995:18).

Çoğu tutumların kökeni çocukluğa dayanmakta ve genelde doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme ile edinilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999:120). Ancak edinilen tutumların kaynağı kişisel deneyimlerden çok, ana-babalardır. İlkokul çocukları çeşitli konulara ilişkin tutumlarını anlatırken sık sık anne veya babalarının sözlerinden örnekler verirler (Morgan,1995:374). Bu konuda yapılan birçok araştırma Munn, Fernald ve Fernald (1969), ana-babanın ve çocukların tutumları arasında yüksek bir korelasyon olduğunu ortaya koymuştur (Munn, Fernald ve Fernald'dan akt; Tavşancıl,2002:80, Keskin, 2003).

Özellikle okul öncesi dönemde ana-babanın etkisi oldukça ön plandadır. Yapılan bir araştırmada okul öncesi yaştaki çocukların % 95'inin, ilkokul çağındaki çocukların % 80'inin, üniversite çağındaki gençlerin ise %50-60'ının babalarıyla aynı politik partiyi destekledikleri bulunmuştur (Aydın,1993:171).

Yukarıda bahsedilen araştırmalardaki benzerlikler daha çok politik ve dinsel tutumlardaki benzerlikleri yansıtmaktadır. Bu konuda daha sonraki yıllarda yapılmış olan araştırmalar, farklı özel bir takım konulardaki tutum benzerliklerinin dinsel ve politik benzerlikteki kadar fazla olmadığını göstermiştir. Fakat genel olarak bakıldığında ana-babalarla ve çocukların tutumları

arasındaki benzerlikler, farklılıklardan daha fazladır. Bu da ana-babaların çocukların tutumları üzerinde kalıcı etkilerinin olduğunu göstermektedir (Morgan, 1995:375).

Çocuklar büyüdükçe ana-babaların çocukların tutumları üzerindeki etkisinin azaldığını unutmamak gerekir. Özellikle ergenlik döneminin başlamasıyla diğer sosyal faktörlerin rolü giderek artmaktadır. Bireyin tutumlarının büyük bir bölümü, 12-30 yaş arası dönemde son şeklini almakta ve daha sonra çok az değişmektedir. Tutumların kristalleştiği bu süre kritik dönem olarak adlandırılmaktadır. Bu dönem boyunca tutumların oluşmasında üç ana etken rol oynamaktadır. Bunlar; kitle haberleşme araçları, akranlar, diğer kaynaklardan alınan bilgi ve eğitimdir (Morgan, 1995:375,386).

Hotaman (1995:18), tutuma etki eden faktörleri a) Ana-baba etkisi, b) Akranların etkisi c) Kitle iletişim araçlarının etkisi, d) Tutum objesiyle olan kişisel yaşantılar olarak sıralamaktadır. Yapılan bir çok araştırma, arkadaş grubu üyelerinin çeşitli konulara ilişkin tutumları arasında önemli benzerlikler olduğunu göstermektedir (Hotaman,1995:18).

Kitle iletişim araçları ise bazen hiç bilmediğimiz bir nesne veya olaya karşı bir önyargı geliştirip tutum oluşturmamıza bazen de farklı alternatiflerden haberdar ederek mevcut tutumlarımızın değişmesine neden olabilir.

Tutum nesnesiyle yaşantının tutumları oluşturmasına ise gezmeye gittikleri bir şehirde başlarına gelen aksiliklerden dolayı o şehre geliştirilen olumsuz tutumu örnek verebiliriz .

Bu dönem de ergenlik devresi (12-20 yaş arası) ve ilk yetişkinlik devresi (21-30 yaş arası) olmak üzere ikiye ayrılabilir. Ergenlik devresinde tutumlar şekillenmekte, ilk yetişkinlik devresinde de giderek kristalleşmektedir. Ergenlik dönemindeki bir bireyin tutumları henüz kuvvetle yerleşmemiş, değişebilen tutumlardır. Fakat 20'li yaşlardan sonra bir çok konuda bireyler kendilerini bağlamaya başlarlar; oy kullanır, eğitimlerini bitirir, işe başlar ve evlenirler. Bireyin o andaki tutumları üzerine temellendirilen tüm bu davranışlar, söz konusu tutumların katılaşmasına ve çok az değişebilir hale gelmesine yol

açabilir. Yirmili yaşların başlarından itibaren tutumlar hayat boyu devam etmekte ve kişiler daha tutucu olmaktadır. Denilebilir ki bu tutuculuk, tutumlar kristalize olduktan sonra tutumlarda meydana gelebilecek tek değişikliktir (Morgan, 1995:375,386).

Bloom, tutumun oluşumunun; alma, davranımda bulunma(yanıtlama), kıymet biçme, organize etme ve kendine mal etme olarak 5 aşamada gerçekleştiğini belirtmiştir (Bloom ve Diğerleri,1971).

Rosernberg ve Houland, ise tutumun oluşumunu 4 aşamada incelemişlerdir (Gürel,1986).

1. Bilişsel Boyut: Kavramın ya da durumun algılanmasıdır.
2. Duyuşsal Boyut: Algılanan kavram ya da durum ile ilgili duyguların ortaya çıkmasıdır.
3. Değerlendirme Boyutu: Duygulara iyi ya da kötü bir değer biçilmesidir.
4. Davranışsal Boyut: Yapılan değerlendirmenin, davranışına dönüştürülmesidir.

Tutumlar yaşantı yoluyla öğrenildiğini belirten Tolan ve Diğerleri(1985)'ne göre ise Çocukluk döneminde anne ve babayı taklit ederek, oynadığı çevreden etkilenerek, ödüllendirilerek, okul döneminde öğretmen ve arkadaşlarının davranışlarını ve düşüncelerini yorumlayarak tutum oluşturur. Buraya kadar tutum homojen bir yapı gösterir. Üniversite döneminde ve askerde değerleri ve normları çok farklı kişilerle ilişki kurmalarıyla tutumlarda değişmeler gözlenir. Toplumsal norm ve ilişkilerin etkisiyle şekillenen tutumlar, geçmiş yaşantılar ya da toplumsal etkilerle oluşmuş önyargıların etkisi altında kalır ve örgütlenmiş düşünce yapısı oluşur (Özyürek, 2000-a; Tolan ve Diğerleri 1985).

2.1.2.2. Tutumun Değişmesi

İnsanlar belirli tutumlarla doğmamakta, gözlem, koşullanma ve çeşitli öğrenme süreçlerinden geçerek, sosyal deneyimlerinin de katkısıyla bir takım tutumlar geliştirmektedir (Tavşancıl, 2002:81).

Öğrenme ve başarıyla ilişkili olan tutum ders, öğretmen, okul ve arkadaşlara yönelik duygulardır. Tutum çok fazla benimseme ya da çok fazla karşı olma gibi duygusal yan tutmayı kapsaması nedeniyle değişmelere dayanıklılık gösterir (Dönmez, 1978: 321-322).

İnsanlar tutum değişimine genellikle direnç gösterme eğiliminde olmalarına rağmen, yeni bilgi ve deneyimler edindikçe tutumlarını değiştirmektedir (Tavşancıl, 2002:81).

Yerleşmiş köklü tutumların ögeleri de güçlü olur. Genellikle aşırı tutumların güçlü olduğunu görüyoruz. Herhangi bir objeye karşı söz konusu olabilecek tutumları, aşırı olumsuzdan aşırı olumluya uzanan genel bir tutum boyutu üzerinde düşünebiliriz. Kuvvetli tutumları, özellikle duygusal boyutu güçlü tutumları değiştirmek oldukça güçtür (Hotaman, 1995:15). “Özellikle bireyin özbenliğini ilgilendiren konu ya da olaylara karşı tutumu daha çok duygu yüklüdür. O nedenle bu tür tutumların değiştirilmesi daha güçtür” (Tekarslan ve Diğerleri,1989).

Tutum değişiminde iki tip süreç vardır. Bunlardan biri tutuma zıt davranışta bulunmak, ikincisi ise ikna edici bir iletişime maruz kalmaktır (Tavşancıl, 2002:81).

İnsanlar kendi düşüncelerine zıt olan bir düşünceyi söylemeye veya yapmaya (tehdit, parasal teşvik, güdüleyici herhangi bir olay gibi) zorunlu bırakıldığında tutum değişmesi görülebilir (Arkonaç, 1998:446,447).

Tutum değişmesi konusunda ilk sistematik çalışmalar Cari Hovland ve arkadaşları tarafından başlatılmıştır. Hovland ve arkadaşları tutum

değişmesinde etkili olabilecek üç faktör açıklamışlardır. Bunlar bilgi kaynağı, mesaj ve hedeftir (Aydın1989:127).

Bilgi kaynağı, tutum değişmesine yol açmak için verilen bilginin kim tarafından verildiğine; mesaj, bu bilginin nasıl verildiğine; hedef ise bu bilginin yöneltildiği, yani tutumu değiştirmesi amaçlanan kişi veya kişilere işaret eder (Hotaman,1995:19-20).

Bilgi kaynağının etkili olabilmesi için ihtiyaç duyduğu özellikler inanılırlık, sevilme ve benzerlik olarak belirtilmiştir. İnanılırlık, bilgi kaynağının tutumu değiştirmeye etki eden en önemli özelliğidir. Bunun yanı sıra yapılan araştırmalar bilgi kaynağının sevilmesi veya sevimli bulunması durumunun tutum değişikliğini yüksek oranda etkilediğini ortaya çıkarmıştır.

Mesajı gönderen yani kaynak kişinin güvenirliği mesajın ikna edici olmasında çok önemli bir faktördür. Mesajın ilişkilendirildiği kişinin çekiciliği ve mesajı alan kişiye benzer olması da mesajın ikna edici etkisini artırmaktadır (Morgan, 1995:393-401).

Bir tutum değiştirme girişiminin ne ölçüde başarılı olacağı kısmen mesajın özellikleri tarafından belirlenmektedir. Bu özellikler, yüz yüze olma, tek yönlü-çift yönlü iletişim ve görüş farkı olarak sıralanabilir. Yüz yüze olma durumunun gerek görüntüyle gerek ses tonu gerek mimiklerle mesajın etkisini artırırken, mesajın tek yönlü veya çift yönlü olmasından kastedilen şeyse, karşıt görüşlere yer verilip verilmemesidir. Tek yönlü mesaj sadece bilgi kaynağının görüşlerini içerirken çift yönlü iletişimde, karşılıklı etkileşim söz konusudur. Tutumla verilen bilgi arasındaki farkın çok az olduğu durumlarda, hedef bu farkı algılamakta ve bilgi kaynağının kendisiyle aynı görüşü paylaştığını düşünmektedir. Bu farkın çok fazla olduğu durumlarda ise, hedef bilgiyi baştan itibaren reddetmektedir (Hotaman, 1995:21-22).

Bir tutum değişikliğinin gerçekleşmesi için bilgi kaynağının ve mesajın uygun özelliklere sahip olmaları gerekmekle birlikte tek başına yeterli değildir. Tutum değiştirme girişimlerine verecekleri tepkiler, etkilenecekleri mesaj türleri,

etkileşimli iletişime gösterdikleri direnç, inanılır olarak algılayacakları bilgi kaynakları açısından, bireyler arasında önemli farklılıklar vardır. Dolayısıyla, bir tutum değiştirme girişiminin ne ölçüde başarılı olacağı, kısmen hedefin özellikleri tarafından tayin edilmektedir (Aydın,1989:128).

Mesajı alan kişinin kolay ikna edilir oluşu tutum değişimini hızlandırır. Bireyler daha önceki tutum durumlarıyla tutarsız bilgileri göz ardı etmek ve çelişkiden uzak durmak eğilimindedirler. Bu nedenle, mesajı alan konumunda olan bireyin daha önceki tutum durumu mesajın ikna etkisinde farklılık yaratabilir (Morgan, 1995:393-401).

2.2. Tutum ve Davranış

Tutumlar davranış değil, insanın davranışlarına yön veren ve davranışların gerisindeki psikolojik değişkenlerdir. Bu bakımdan, tutumların zeka, güdü vb. gibi kuramsal değişkenler olduğunu söylemek doğru olur (Oruç, 1993:8).

Bir çok psikolojik değişken gibi tutumların da doğrudan gözlemlenemeyen kuramsal ya da gizli değişkenler olduğu, bunların ancak bireylerin davranışları ya da sözlü dışavurumlarına bakılarak çıkarsanabileceği (Arkonaç, 2001:157, Baysal ve Tekarslan, 1996:259, İnceoğlu, 2000:113) belirtilmişti. Bu sebeple, tutum-davranış ilişkisinde kuramsal olarak eş yönlü bir etkileşim olduğu söylenebilir (Baysal ve Tekarslan,1996:259, İnceoğlu, 2000:113).

Tutum, bir yandan bireyin çevresine uyumunu kolaylaştırırken, diğer yandan davranışları yönlendirici bir etkiye sahiptir. Tutumun davranışları yönlendirici etkisi, bireyin davranışları hakkında bir öngörü yapılmasına yardımcı olur. Bu çerçevede tutumlara ilişkin olarak araştırmalar yapılmasının nedenlerinden biri, bireyin gelecekteki davranışlarının tahmin edilebileceği yönündeki beklentidir.

Bu olgu başlangıçta bazı araştırmacıları “tutumların daima davranışa yansıyacağını ve dolayısıyla bir bireyin belirli bir nesneye ilişkin davranışlarını gözleyerek bu bireyin bu nesneye ilişkin tutumları hakkında bir tahminde bulunabileceğimizi” düşünmeye sevk etmiştir (Hotaman, 1995:13-16). Bu varsayımı doğrulamak amacıyla yapılan araştırmalar, tutumlarla davranış arasındaki ilişkinin karmaşık olduğunu da göstermiştir.

Tutumların doğrudan gözlenemeyen içsel bir faktör olması ve ancak bireyin davranışlarından çıkarsama yapılabilmesi, tutumun davranışla olan etkileşiminde üstlendiği rolün tüm yönleriyle anlaşılabilmesini bir anlamda zorlaştırmaktadır. Eğer tutum, davranışa hazırlayıcı ve yön verici bir güçse-ki böyle olduğu varsayılmaktadır- tutum kavramının daha iyi anlaşılabilmesi; tutumun herhangi bir davranışa neden olma sürecinin daha iyi analiz edilmesi, onun yapısının ve bileşenlerinin (bilişsel, duyuşsal ve davranışsal) daha detaylı incelenmesiyle mümkün olacaktır (Keskin, 2003:9 -13).

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda tutum davranış ilişkisi arasında bir tutarlılık olduğu ispatlanmaya çalışılmış fakat bunlardan elde edilen sonuçlar çelişkili olmuştur. Bu konuda; “1930’larda gerçekleştirilen klasik bir araştırma bu bağlantıyı ilk kez sorguladı. Beyaz bir profesör, genç bir Çinli çiftle birlikte ABD’de geziye çıktı. O sırada, Asyalılara karşı güçlü bir önyargı vardı ve ırk ayrımcılığına karşı hiçbir yasa yoktu. Üç gezgin 200’den fazla otel, motel ve restoranda konakladılar; bütün restoranlarda, biri dışında, bütün otel ve motellerde kendilerine gayet iyi hizmet verildi ve hiçbir sorun çıkmadı. Daha sonra bütün bu kuruluşlara birer mektup gönderirler, Çinli bir çifti ağırlayıp ağırlayamayacakları soruldu. Alınan 128 yanıtın %92’si olumsuzdu. Başka bir deyişle, bu kişiler davranışlarından çok daha önyargılı tutumlara sahip olduklarını ifade etmişlerdi ”(Atkinson ve Diğerleri,1995).

Yüzyüze iletişimde, iyi giyimli Çinli bir çifti reddedemeyen işyeri sahibi mektup yoluyla gayet net bir tavır koyabilmektedir. Bu durumda önceden gösterilen kabul etme davranışı ile mektupta belirtilen tutum açıkça uyuşmamaktadır (Keskin, 2003).

Minard da 1952'de bir kömür madeninde çalışan zenci ve beyaz işçiler arasında benzer bir araştırma yapmış ve ırk ayrımı davranımını incelemiştir. Madende çalışan işçiler arasında iş başında farklı, iş dışında farklı ilişkiler olduğunu gözlemlemiştir. Maden ocağındaki beyazların %20'si zencilere karşı hem iş ortamında hem de iş dışında olumlu tutum gösterirken, %20'si her iki ortamda da olumsuz tutum göstermiş, kalan %60'lık kesim ise iş ortamında başka dışarıda başka tutum göstermişlerdir. Bu kesim için; işyerindeki kurallar ve gereklilikler nedeniyle iş ortamında zencilerle iletişim kurdukları iş dışında ise toplumsal normlar gereği konuşmadıkları söylenebilir (La Pierre ve Minard'dan aktaran Baysal ve Tekarslan, 1996:259,260; Kağıtçıbaşı, 1999:107,108; Tavşancıl, 2002: 86,87; Keskin, 2003:9-13).

Bu durumda %40'ı tutumlarını davranışa yansıtırken, %60'ı çevresel faktörlerden dolayı tutumunu davranışa yansıtamamıştır.

Yapılan araştırmalar, insanların her zaman tutumlarına uygun davranmadıklarını göstermektedir. Örneğin, trafik kurallarına harfiyen uyulmasını savunan bir sürücünün kırmızı ışıkta geçtiği gözlenmektedir. Aynı şekilde çevrenin kirlendiğini ve korunması gerektiğini savunan bir kişinin yerlere çöp attığı, tabiatı tahrip ettiği gözlenmiştir. Kuşkusuz bu söylediklerimiz "tutum ile davranış arasında hiçbir ilişki yoktur" şeklinde yorumlanmamalıdır. Bununla birlikte günlük yaşamda insanların tutumlarına uygun davrandıklarını gösteren sayısız örnek bulmak da mümkündür (Hotaman, 1995:13-16).

Ortamsal engellerle tutumun güçlülük derecesi arasındaki etkileşimi unutmamak gerekecektir.Özetle, çok güçlü tutumlara dayanarak davranışı kestirmek, orta derecede güçlü tutumlardan davranış kestirmesi yapmaktan daha geçerli olacaktır. Özellikle orta derecede güçlü olan tutumlar davranışa yol açarken ortamsal etkenlerle etkileşime girdiğinden, ortamsal engellerin önemi göz ardı edilmemelidir (Kağıtçıbaşı, 1999:128 ; Keskin,2003).

Tutum ve davranış arasındaki ilişkinin aksamasına yol açan bir başka neden de bu konuda yaşanan ölçüm sorunlarıdır. Şöyle ki; La Pierre'nin araştırmasında ölçülen tutum çok genel, ölçülen davranışsa çok belirlidir. Oysa

ilgili araştırmada sözü geçen işyeri sahipleri, yüz yüze iletişimde Çinli çifti kabul ederken, karşılarında iyi giyimli, İngilizce konuşan ve yanlarında beyaz bir Amerikalı olan bir Çinli çifti kabul etmişlerdi. Bu nedenle, tutumla davranış arasında bir ilişki aranırken daha özgül şartlar göz önüne alınmalı, neyin ölçülmek istendiği ve bunun için ne tür sorular sorulması gerektiği iyi saptanmalıdır. Seçilen davranış ölçülen tutumla doğrudan ilişkili olmalıdır (Kağıtçıbaşı, 1999:111; Keskin, 2003).

Collins (1970), tutumlarla davranış arasındaki ilişkiyi kısıtlayan etkenleri şöyle sıralamıştır (Keskin, 2003).

a) Çevresel Etkenler: Açık bir tepki hem tutumun hem de çevrenin etkisi altındadır. Eğer çevrenin etkisi (baskısı) güçlü ise, tutumun tepkiye katkısı azalır. Dolayısıyla tutum ve davranış arasındaki ilişki de azalır.

b) Tutum Dışı Etkenler: La Pierre'nin araştırmasındaki tutum davranış tutarsızlığını, Sherif kullanılan yönteme bağlamaktadır. Ölçme yöntemleri öyle bir ortamda uygulanmalıdır ki bireyde "toplumca arzulanır" yani sosyal beğenirliği ön plana çıkaran tepkilere yol açmasın, yalnız kişisel tutumu yansıtsın. Ancak bilimsel bir çalışmada test ortamının etkisini bütünüyle ortadan kaldırmak mümkün olamamaktadır.

c) Ölçme Hataları: Tutumla davranış arasındaki ilişkiyi azaltan bir diğer sorun da ölçmedeki teknik sorunlardır.(Ölçme hatası ya da soruların anlaşılmasındaki zorluk gibi). Ölçme yöntemlerinde güvenirliğin düşük olması (anlaşılmaz sorular, dikkatsiz yanıtlayıcılar, yeterli bilgisi olmayan anket uygulayıcıları) tutum ve davranış arsındaki ilişkinin yanlış saptanmasına neden olmaktadır.

Ayrıca La Pierre'nin araştırmasında gözden kaçmaması gereken bir başka önemli nokta da; "alışkanlıklar" ve "sonuç hakkındaki beklentiler"in davranışı etkileyen bir başka etken olarak belirmesidir. Örneğin oteldeki resepsiyon memurunun iyi giyimli bir müşteriyi otele kabul etme alışkanlığı vardır fakat tanımadığı bir Çinliyi mektupla kabul etme alışkanlığı çok daha

düşüktür…. Oysa düzgün görünüşlü Çinli bir müşteriyi otele almayacak olursa tatsız bir ortam oluşabilir ve diğer müşteriler de bundan rahatsız olabilir. Alışkanlıklar ve sonuçla ilgili beklentiler de bu açıdan, tutumun davranışa dönüşmesi noktasında belirleyici rol oynamaktadır (Tavşancıl, 2002:96; Keskin, 2003).

Tutumlar genelde, güçlü ve tutarlı olduklarında, tahmin edilen davranışla ilişkili olduklarında, kişinin doğrudan deneyimini temel aldıklarında ve kişi kendi tutumlarının farkında olduğunda, en iyi davranış göstergeleri olarak kabul edilebilir (Atkinson ve Diğerleri).

Tutumlar diğer tutumlarla ilişkileri bakımından da farklılık gösterirler. Bazı tutumlar değerleriyle sıkı sıkıya bağlı oldukları halde bazıları diğerlerinden kopuk, adeta tek başlarına bulunabilirler. Dindar olan bir insanın, eğitimle ilgili, sosyal yaşamla ilgili genel tercihleri dini ağırlıklı olabileceği gibi, bu insanın din işlerini diğer işlerinden ayırarak, dini ağırlıklı tercihlerden kaçınması da söz konusu olabilir. Bazı kimselerde, bir tutumun merkezleşmesi çok belirgin bir hal alabilir ve o kimsenin pek çok diğer tutumunu etkisi altına alarak genel hayat görüşüne ve bir çok davranışına yön verebilir. Böyle bir tutum, artık tutum olmaktan öte ideolojiye dönüşmüştür (Hotaman, 1995:13-16).

Sonuç olarak özetlersek; davranış karmaşık güçlerin etkisi altındadır. Diğer bir deyişle çeşitli etkenlerin karmaşık etkileşimi sonucu ortaya çıkmaktadır. Tutumların davranışları etkilemesi basit bir olay değildir. Davranış; tutum, ortam, alışkanlık, beklenti, normlar, öğrenme süreçleri, çevresel faktörler ve test(ölçme) ortamı gibi etkenlerin etkileşimi sonucu oluşan kompleks bir yapıdır. Bu nedenle tutumların kestirici değişkenler olarak kullanılabilmesi için, araştırma bulgularının analizinde tüm bu sayılan etkenlerin davranışla olan ilişkilerine bakmak gerekir. Bu belirtilen etkenler birbirleriyle tutarlı ise, davranışın kestirilmesi daha geçerli olacaktır (Baysal ve Tekarslan, 1996:261; Kağıtçıbaşı, 1999:129; Keskin, 2003).

2.3. Tutumların Ölçülmesi

Davranış bilimlerinde ölçmeye ve araştırmalara konu olan ve bu nedenle doğru bir şekilde ölçülmesi gereken psikolojik değişkenlerden biri de tutumlardır. Tutumların ölçülebilmesi öncelikle, nasıl tanımlandığıyla ilişkili bir durumdur. Tutum, belirli bir nesne, durum, kurum, kavram ya da diğer insanlara yönelik olan, öğrenilmiş, olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimidir (Tezbaşaran,1997:1).

Bireyin bir nesneye ya da görüşe karşı hangi konumda olduğu, tutumun ölçülmesi ile belirlenir. Tutum, tamamen benimsenen ya da tamamen karşı çıkılan iki boyut arasındaki bir noktada yer alan derecedir (Silah,2000).

İnsanlar bazı durumlarda doğruyu söylemekten kaçınır. Bu durum bireyin "subjektif yaşantısı" ile "dışa açık" yaşantısındaki farklardan kaynaklanmaktadır. Fakat, bireylerin davranışının onların tutumlarından kaynaklandığı kanısı oldukça yaygındır. Tutumların ölçülmesi de bu temele dayanmaktadır (Özgüven, 2000:353).

Tutumların ölçülebilmesi için, tutumun varlığının araştırılması, bilinmesi ve bireyin davranışlarının gözlenmesi gerekmektedir. "Çünkü tutum, davranışın gerisinde bulunan zihinsel bir hazırlık olduğundan, görülmediği için onu doğrudan değil, dolaylı yoldan yani bireyin tutum gerçeğindeki önermelere verdiği cevaplara bakarak ölçebilmekteyiz."(Silah,2000).

Özgüven'e göre tutumların çeşitli yönlerinin ölçü ve niceliğe vurulmasına gerek vardır. Ölçme tekniği bakımından tutumların bazı boyutları daha çok önem taşımaktadır. Tutumun boyutları arasında, tutumun "yönü", "derecesi" ve "yoğunluğu" tutumları ölçmede çok önemlidir. Tutumun yönü, tutumun hoşlanma-hoşlanmama, olumlu-olumsuz oluş gibi duygusal niteliğidir. Tutumun derecesi, tutumun kabul ya da reddetme boyutlarının duygusal tonunun düzeyine işaret etmektedir. Tutumun yoğunluğu ise, dışa yönelik bir davranışa dönüşebilme olasılığı, diğer tutum alanları içindeki güçlü ya da zayıf olma yönündeki durumunu belirtmektedir (Özgüven, 2000:354).

2.3.1. Tutum Ölçeği Yapısı

Tutum ölçeği, ölçme araçlarının taşıdığı teknik özelliklere sahip olmalıdır. Tutum ölçeğinin ölçmek istediği olguyu, hedeflenen amaca uygun olarak ölçmesi ve ölçülecek özellikler arasına başka özellikleri karıştırmaması "ölçmede geçerlik" olarak ifade edilmektedir. "Ölçmede güvenirlik" ise; hata ile olumsuz, önermelerin sayısıyla olumlu yönde korelasyon gösteren, hatadan uzak ölçüm yapabilme derecesidir (Çıttır,2003:18-20).

Tüm psikolojik özelliklerin olduğu gibi, tutumların ölçülmesinde de, kullanılan ölçek ve ölçülen özellik ile ilgili bazı temel sayıltılar vardır. Bu ölçeklerle elde edilen ölçme sonuçlarının, bu sayıltılar karşılanabildiği ölçüde geçerli olabileceği söylenebilir. Bu sayıltılar süreklilik, tek boyutluluk ve doğrusallıktır (Sencer, 1989: 259-264).

Süreklilik: psikolojik ölçeklerle ölçülen özelliğin sürekli bir değişken olduğu kabul edilir.

Tek Boyutluluk: Bu sayıltı, psikolojik bir ölçekle ölçülen bir özelliğin diğer özelliklerden bağımsız olarak tek başına tanımlanabileceğini ve ölçülebileceğini ifade eder.

Doğrusallık: Bir psikolojik ölçekle ölçülen psikolojik özelliğin tek bir boyutuyla ilgili ölçülerinin, ağırlık, uzunluk gibi fiziksel bir özelliğin ölçüleri gibi bir doğru üzerinde gösterilebileceği kabul edilir (Tezbaşaran,1997:3).

2.3.2. Ölçme Yöntemleri

Tutumlara ilişkin bilgi toplamada çok farklı yaklaşımlar kullanılabilir. Tutumların ölçülmesinde gözlem, soru listeleri, tamamlanmamış cümleler ve hikaye anlatma şeklinde yöntemlerle birlikte, yanlışı seçme tekniği, içerik analizi gibi çeşitli teknikler de kullanılmaktadır. Sonuç olarak tutum ölçümü ile ilgili çalışmalar Anderson(1988)'e göre üç kategoride toplanabilir. Bunlar;

1. Bireylerin gözlenebilir davranışlarından çıkarsamalar yapmaya izin veren yöntemler. Bu yöntemlerde gözleme dayalı olarak veri toplanır ve tutum davranış ilişkisi kurulur.

2. Bireylerin fizyolojik tepkilerine dayalı olarak yapılan çıkarsamalar.

3. Bireylerin bir dizi ifade/madde ya da sıfata verdikleri tepkilere dayanarak çıkarsamalar yapmaya imkan veren yöntemler. Bu yöntemlere ölçekleme yöntemleri denir. Bu yaklaşıma göre tutum ölçeği, bir dereceleme ölçeğidir.

Bahsi geçen bu dereceli ölçekler, tutumu ölçülecek kişinin kendisine yönlendirilen özel anlamlı yargılara katılma derecesini saptama esasında temellendirilen ölçeklerdir. Tanımda da verildiği üzere bu ölçeklerde tutumun konusu olan olguyla ilgili özel yargılar oluşturulur. Söz konusu yargılar tutumu belirlenecek kişilere aktarılır, kişilerin yargılara verdikleri tepkilere göre bireysel ya da grup olarak tutum belirlenir (Silah,2000). "…başlangıçta tutumun yoğunluk yönünü ölçmek üzere geliştirilmiştir. Zamanla tutumun zihinsel-düşünsel yönünü analiz etmeye dönük ölçekler dereceli-sıralı ölçek olarak geliştirilmiş, böylece tutumu oluşturan duygusal faktörlerin analizine olanak bulunmuştur" (Silah,2000).

Hotaman, tutum ölçüm yaklaşımlarını üç kategoriye ayırmıştır. Birinci kategori, kişinin bir dizi cümle veya sıfatlara verdiği tepkiler üzerine temellendirilen yöntemleri içerir. Bu kategorideki yöntemler, ölçekleme teknikleri olarak adlandırılırlar. İkinci kategori ise kişinin açık davranışlarını yorumlayan yöntemlerdir. Bunlar, gözlem verilerinin toplanmasının ve yeterince güçlü tutum-davranış ilişkisine ait ilişkinin kurulmasını gerektirir. Üçüncü kategoride, kişinin psikolojik tepkilerini yorumlayan yöntemlerden oluşur (Hotaman,1995:29).

Tutum ölçme yöntemlerini Baysal(1981:55) aşağıdaki gibi gruplamıştır.

- Bireylerin kendi ifadelerine dayanan ölçümler(ölçekler),

- Görünen davranışın gözlemlenmesine dayanan ölçümler,
- Bireyin kısmen yapılandırılmış bir uyarıcıyı yorumlama şekline göre tutum ölçümü (yansıtmalı yöntemler),
- Bireylere verilen bazı objektif iş ya da görevleri yerine getiriş biçiminin gözlemlenmesine dayanan ölçümler,
- Bireylerin fizyolojik tepkilerine dayanan ölçümler(fizyolojik ölçme yöntemleri)

Bireyin bir konuya ilişkin duyuşsal özellikleri açık ve kapalı uçlu anket sorularıyla ya da duyuşsal özelliklerle de ilgili önermelere katılma derecelerini belirten anket ve tutum ölçekleri ile belirlenebilir (Erden, 1993:61). Ancak, bireyin belirli bir insan topluluğuna, bir nesneye, bir duruma, bir kuruma ya da bir olaya karşı tutumu farklı tekniklerle belirlendiğinde farklı sonuçlar alınabilir. Bir tutum öznesi içeren herhangi bir durumda bireyin davranışını (yaptığını, söylediğini, yazdığını vb.) belirlemede en geçerli yol söz konusu durumda bireyin davranışlarının doğrudan gözlenmesidir (Selçuk;1997).

2.3.3. Tutum Ölçek Çeşitleri

En çok bilinen beş dereceli tutum ölçeği Thurstone Ölçeği, Likert Ölçeği, Bogardus Ölçeği, Gutman Ölçeği ve Edward-Kilpatrick Ölçeği olarak sıralanabilir. İsimlerini kendilerini geliştiren araştırmacılardan almışlardır.

2.3.3.1. Thurstone Ölçeği

Eşit Aralıklar Ölçeği olarak da bilinen bu ölçek 1929 yılında Thurstone tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesinde başlangıçtaki amaç Amerikan halkının kiliseye karşı ne tür bir tutum içinde olduklarını ölçmek olmuştur. Ölçek zamanla geliştirilmiş ve 1'den 11'e kadar uzanan numaralar verilerek ölçek kartları düzenlenmiştir. "Ölçeğin ana felsefesi, metrenin uzunlukları ölçtüğü gibi, 11 eşit aralığa bölünmüş tutum dizisinin bireylerin görüşleri doğrultusunda sayısal değerler olarak ölçtüğü varsayımıdır."(Silah,2000). Araştırmacılar,

bireylerin dine, ölüm cezasına, doğum kontrolüne ve benzeri konulara karşı tutumları ölçmek için eşit aralıklar ölçeğini kullanmışlardır.

2.3.3.2. Likert Ölçeği

Thurstone ölçeğinin uygulama güçlüğü nedeniyle Likert ve arkadaşları tarafından geliştirilen bu ölçek *Toplanmış Derecelendirme Tekniği* adıyla da bilinmektedir. Likert, ilk ölçek uygulamalarını 1929 ile 1931 yılları arasında üniversite öğrencileri üzerinde yapmıştır. Bu ölçekte, enternasyonalizme ilişkin (24 yargı cümlesi) ve zencilerin sorunlarına ilişkin (12 yargı cümlesi) toplam 51 tutum ifadesi yer almıştır. Hazırlanması ve uygulanması kolay olduğu için en çok kullanılan ölçeklerden biridir. Diğer ölçeklere göre de geçerlik ve güvenirliği oldukça yüksek kabul edilmektedir (Çıttır,2003).

Likert ölçeğinin geliştirilmesi:

1. Belli bir tutumla ilgili yarısı olumlu, yarısı olumsuz olmak üzere birçok tutum cümlesi yazılır.

2. Denemek üzere hazırlanan bu tutum cümleleri bir denek grubuna uygulanır.

3. Toplanan cevaplar önceden hazırlanmış cevap anahtarıyla puanlanır. En olumlu cevaplara en yüksek, en olumsuz cevaplara en düşük puan verilir. Olumsuz cümlelerde ise puanlama tersine uygulanır. Böylece her cevaplayıcı için bir toplam puan elde edilir.

4. Cevap kağıtları en yüksek toplam puandan en düşük toplam puana doğru sıralanır. Bu sıranın üstteki dörtte biri (üstten %27'si) üst grup; alttaki dörtte biri (alttan %27'si) alt grup olarak ayrılır.

5. Her cümlenin üst ve alt gruplardaki cevap frekansları, ortalama puanları ve varyansları hesaplanır. Bu istatistiklerden her cümle için

bir t istatistiği bulunur. (elde edilen t- değeri cümlelerin ayırıcılık güçlerini gösterir).

6. Bütün cümleler t- değerine göre sıralanır. T- değeri büyüdükçe cümlelerden, yaklaşık yarı yarıya olumlu ve olumsuz cümle seçilerek tutum ölçeği hazırlanmış olur. Hazırlanan tutum ölçeği daha büyük bir gruba uygulanarak tutumları ölçülür.

Bu tür yöntemlerle ölçeklemeye bağlı veya norm dayanıklı ölçekleme denir. Bu yöntemlerle güvenirliği 0.80-0.90 arasında ölçüm araçları hazırlanabilir (Oruç,1993).

2.3.3.3. Bogardus Ölçeği

Sosyal Mesafe-Uzaklık Ölçeği olarak da bilinen bu ölçekle, kişiler arasındaki ilişkilerdeki yakınlık, uzaklık, düşmanlık, ayırım ve benzer tutumların tek bir boyutu ölçülmek istenmiştir.

Bu tip ölçekler hazırlanış ve uygulanış bakımından büyük ölçüde Likert tipi tutum ölçeklerine benzemektedir. Bu ölçekte de, bir tutumun olumlu ya da olumsuz yanları dereceli olarak deneklere sunulmaktadır. Ancak sosyal uzaklık ölçkelerinde katılımcılar, bir düşünceye ya da nesneye karşı olan tutumlarını bildirmekten çok sosyal grupların birbirlerine karşı olan yakınlık ve uzaklıklarının, kişilerin birbirlerine karşı olan tutumlarının veya yönetici ile astlar arasındaki uyumun derecelerini belirlemektedir (İnsan Kaynaklari-Mil.).

Bogardus ölçeği yardımıyla, örneğin aynı millete karşı çeşitli bireylerin tutumları ölçülerek karşılaştırılabilir veya bireyin çeşitli uluslara ilişkin tutumları karşılaştırılabilir. Ölçeği geliştiren Bogardus, insanları, çeşitli ulusal ya da etnik gruplara karşı duydukları sempati ya da antipati bakımından sıralayabildiklerini ifade etmektedir. Araştırmacının gözlemine göre, ölçüm uygulanan bireylerin tercihleriyle ilgili söylemleri, belli kişilerle somut deneyimlerden kaynaklanan

belli bir sempati ya da antipatiden ziyade, oldukça genellenmiş tutumları dile getirmektedir (Silah,2000;Çıttır,2003).

2.3.3.4. Gutman Ölçeği

1950'li yıllarda Gutman tarafından geliştirilmiş bu ölçekle tutumun tek bir boyutunu ve onun derecesini ölçmek amaçlanmaktadır. Ölçeğin esası, belli bir tutum konusuna ilişkin bir maddenin/önermenin kabul edilmesinin, o önermeye dayalı diğer önermelerin de kabul edilmiş sayılması anlamına geldiğidir. Yani, tutumu ölçülen birey için geçerli bir standart yargı bulunmaktadır ve bu yargı kişiye göre önemli olanları ayırmada bir sınır olarak kullanılmaktadır (Silah,2000). Ancak bu yöntem hem fazla karmaşıktır hem de analiz süreci uzundur. Bu nedenle kullanımı yaygın değildir (Tekarslan ve Diğerleri,1989;Çıttır,2003).

2.3.3.5. Edward ve Kilpatrick Ölçeği

Diğer adı *Ayırıcı Derecelendirme Ölçeği* olan bu ölçek Thurstone, Likert ve Gutman ölçeklerinin bir karışımıdır. Ölçekte çeşitli yargılar bulunmaktadır. Hakemlerden bu yargıları derecelendirmeleri istenir. Derecelenen yargılar Likert ölçeğinde olduğu gibi sayısal değerlere dönüştürülür. Bu ölçeğin sayısal tutarlılığı halen tartışıldığı için diğer ölçeklere göre kullanımı azdır (Silah,2000;Çıttır,2003).

2.4. İlgili Çalışmalar

1960 yıllarında Wallace Lambert ve Richard Gardner öğrenci başarısına etki eden faktörleri araştıran bir çalışma yapmış, yabancı dil öğrenmedeki başarıya tutum ve güdü faktörlerinin etkisini incelemişlerdir. Montreal, Connecticut ve Filipinler'de sürdürdükleri geniş çaplı araştırmaların sonucunda tutum ve dil yeteneğinin yabancı dil öğrenmedeki başarıya katkıda bulunan en

önemli faktörler olduğu görüşünü benimsememişlerdir (Gardner, Lambert, 1972:125).

Fen öğrenmeye yönelik tutum ile başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen Tepe (1999), ilköğretim, orta öğretim ve üniversite düzeyinde yürüttüğü çalışmasında korelasyonlar ilköğretim I. kademede 0.32; ilköğretim II. kademede 0,48; lise düzeyinde 0,61; üniversite düzeyinde 0,44 şeklindedir. Derse karşı olumlu tutuma sahip öğrencilerin kendilerini başarılı, yeterli, güçlü gördüklerini, kendilerine güven duyduklarını belirtmiş ve bu olumlu tutumlarının dersteki başarılarını olumlu ölçüde etkilediği sonucuna ulaşmıştır.

Saracaloğlu ve Kaşlı (2001) da öğrencilerin bilgisayar kullanım deneyiminin tutumları ve başarıyı olumlu etkilediğini ancak bilgisayara yönelik tutumla bilgisayar başarısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir.

Özgüven (1974:103,104), Hacettepe Üniversitesinde okuyan 443 öğrenci üzerinde yapmış olduğu araştırmasında, üniversitede istediği branşa girenlerle, istediği branşa giremeyenlerin başarı durumlarını karşılaştırmış. İstediği bölüme girenlerin önemli derecede, başarı derecelerinin üst gruba yığıldığı, istediğine yakın bir bölüme girenlerde çok açık olmamakla beraber yine de dağılımın ağırlığı başarının alt ucunda bulunmuş. İstediği bölüme giremeyenlerde ise başarısız uçta yığılma eğilimi daha belirgin olduğu görülmüştür.

Alkan (1993), öğrencilerin bulundukları branştan memnun olmaları yani mesleki ilgilerine uygun programlarda okullaşmalarının, onların akademik başarılarını yükselttiğini; ilgilerine uygun programlarda okullaşamayanların akademik başarılarının ise düşmekte olduğunu bir başka söyleyişle, mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyanların akademik başarıları (X = 1,61), mesleki ilgilerine uygun programlarda okumayanlara (X = 1,17) göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.tir(Alkan, 1993:68). Bu çalışmaya göre mesleki ilgilerine uygun programlarda okuyan öğrenciler sınıflarını daha yüksek oranda doğrudan geçmekte ve başarılı olmaktadırlar (Alkan, B. 1993:70).

Nitekim Kuzgun (1982), Hacettepe Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik servisinde okulda başarısızlık nedeni ile başvuran öğrencilerle yaptığı görüşmelerde, onların asıl sorunlarının, bulundukları branşla ilgili konulara ilgi ve istek duymayışlarından, çalışıp bir şeyler öğrenme arzusunda olmayışlarından ileri geldiğini söylemektedir.

Özgüven (1974:103,104) tarafından yapılan araştırmada, üniversiteli öğrencilerin mesleki ilgi ve akademik başarılarına bakılmış ve öğrencilerin girdiği branştan memnun olanların akademik başarıları yüksek, kısmen memnun olan ve memnun olmayanların akademik başarılarının ise daha düşük olduğu görülmüştür.

Üstüner ve Sancar (1999:153) yaptıkları araştırmada lise öğrencilerinin fizik kavramlarını anlama düzeylerini ve tutumlarını etkileyen faktörleri değerlendirmişlerdir. Araştırma Antalya ilinde bulunan toplam 9 lisede 62 öğrenci üzerinde uygulanmıştır. Öğrencilerin tutumları ve fizik dersi başarıları arasındaki ilişki incelenmiş yapılan araştırmada korelasyon katsayısını 0,20 düzeyinde bulmuşlar ve tutum puanları yüksek olan öğrencilerin başarı puanlarının da yüksek olabileceği belirtmişlerdir.

Gürkan ve Gökçe (2001:188-192) ilköğretim öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimlerine tahsis edilen uygulama okullarında 138'i kız, 148'i erkek olmak üzere toplam 118 beşinci, 168 sekizinci sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Sonuç olarak, beşinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin fen bilgisi dersine tutumları farklılık gösterirken, cinsiyete göre bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Öğrencilerin fen bilgisi dersine yönelik tutumları ile fen bilgisi dersi başarısı arasında yakın bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır.

Çakır ve Arkadaşları, yaptıkları araştırmada Türkiye'nin altı bölgesinde bulunan fen bilgisi dersi alan 6. sınıfta okuyan toplam 611 ilköğretim öğrencisi üzerinde uyguladıkları araştırmada öğrencileri bilişsel ve duyuşsal açıdan karşılıklı olarak incelemişlerdir. Sonuç olarak tutum ve akademik benliğin

öğrenci başarısı üzerinde önemli bir etken olduğunu tespit etmişlerdir (Çakır ve Arkadaşları 2001: 201-205).

Soran ve Oruç (1994:21-30), İlköğretim Okulu II. kademe öğrencilerinin, fen ve fen bilgisi derslerine karşı tutumları ile fen başarıları arasındaki ilişkiyi incelemişler ve 0,42 seviyesinde pozitif bir korelasyon olduğunu bulmuşlardır.

Asarkaya (1981)'nın araştırmasında, Toplu Fen ve Fen Bilgisi programlarının bir ders yılı içinde öğrencilerin fen tutumlarında anlamlı bir artış sağlamadığı, tutum puanları ile fen başarıları arasında yüksek olmasa da anlamlı bir korelasyon olduğu, başarıda gelişmenin tutumdan bağımsız olamayacağı, bu iki değişkenin büyük bir ihtimalle birlikte gerçekleşebileceği görülmüştür.

Friend Herald (1984), "Seçilmiş yedinci sınıf öğrencilerinin bilime karşı ve bilimdeki başarıları içinde bilim ve matematik entegrasyonunun etkileri" konulu çalışmasının sonunda öğrencilerin başarıları ile bilime karşı tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Markert Ronald J. (1982)'ın, Wright Devlet Üniversitesi Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptığı "Birinci sınıf akademik başarı notları ile kişilik ve tutumları arasındaki ilişki" konulu çalışmasında, akademik açıdan başarılı olan öğrencilerin sebatlı, rekabet edebilir ve bölümüne karşı olumlu tutumlar besledikleri belirlenmiştir.

Tekindal (1988:29-33) yaptığı çalışmada, "Amasya Eğitim Yüksekokulu öğrencilerinin akademik başarıları ile okula ilişkin tutumları arasında" anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmıştır. Aralarındaki korelasyon sıfır ve anlamsız çıkmıştır. Öğrencilerin okula ilişkin tutumlarının akademik başarıyı hemen hemen hiç etkilemediği sonucuna varılmıştır.

Çoban (1989) tarafından çalışılan "Ankara Merkez Ortaokullarındaki Son Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine ilişkin Tutumları" konulu araştırmada, 1988-1989 öğretim yılında Ankara il merkezindeki ortaokul son sınıf

öğrencilerinden çeşitli sosyo-ekonomik düzeyde 150 öğrenci örneklemi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı Likert tipi tutum ölçeği geliştirmiştir. Sonuçta, sosyo-ekonomik durumu iyi olan ve akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin tutumlarının olumlu olduğu kanısına varılmıştır.

Güler (1997) tarafından yapılan "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Matematik Derslerine Karşı Tutumlarının Eğitim Sistemi Açısından Değerlendirilmesi" konulu araştırmada, araştırmacı Likert tipi ölçek geliştirmiştir. 20 olumlu 20 olumsuz toplam 40 tutum cümlesinden oluşan ölçeğin güvenilirlik katsayısı .96 şeklindedir. Araştırma sonucunda, akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin tutum puanlarının başarısız öğrencilerin tutum puanlarından (0.05) anlamlı düzeyde yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Yalçın (1997) tarafından çalışılan "Ankara Merkez İlköğretim Okullarındaki 5. Sınıf Öğrencilerinin Matematik Başarıları İle Zeka, Kaygı Ve Tutum Puanları Arasındaki İlişki" konulu araştırmada Erol (1989) tarafından geliştirilen Matematik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. 36 tutum cümlesinden oluşan Likert tipi tutum ölçeğinin güvenilirlik katsayısı .86'dır. Araştırma kapsamındaki tüm öğrencilerin matematik başarıları ile zeka, matematik kaygısı ve matematiğe karşı tutum arasında anlamlı (0.05) ilişki bulunmuştur.

Selçuk (1997) tarafından çalışılan "İngilizce Dersine Karşı Tutum İle Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki" konulu araştırmada, 1996-1997 öğretim yılında Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünün 1. sınıfında okuyan 195 öğrenciye araştırmacı tarafından geliştirilen İngilizce tutum ölçeği uygulanmıştır. Akademik başarı olarak öğrencilerin İngilizce dersinden aldıkları başarı puanları alınmıştır. Araştırma bulguları ışığında, öğrencilerin İngilizce dersine karşı tutumları ile bu dersteki başarıları arasında anlamlı ilişki olduğu, öğrencilerin İngilizce dersine karşı tutumlarının bu dersteki başarılarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Gürel (1986)'in yaptığı üniversite düzeyindeki araştırmada öğrencilerin İngilizce öğrenme başarısı ile akademik benlik tasarımı ve tutumları arasındaki

ilişkiler sorgulanmış, derse yönelik tutumları ile akademik başarıları arasındaki korelasyon sıfıra yakın çıkmıştır.

Geban ve arkadaşlarınca (1992) yapılan, bilgisayar destekli eğitim ve problem çözme yaklaşımının lise öğrencilerinin Fen Bilgisi dersindeki başarısı üzerine etkilerinin sorgulandığı araştırmada, öğrenci tutumları ile başarıları arasında anlamlı ilişki görülmüştür.

Uzunboylu (1995); çalışmasında "Bilgisayar öğrenme düzeyi ile bilgisayara yönelik tutumlar arasındaki ilişki" konusunu araştırmıştır. Bu araştırmanın sonucunda öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumları genel olarak olumlu yönde olduğu ve öğrencilerin bilgisayara yönelik tutumlarında, cinsiyetlerine göre aralarında anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür ($t=0.98$, $p>.05$). Öğrencilerin bilgisayar dersindeki bilişsel alan davranışlarından olan bilgi, kavrama ve uygulama basamakları, bu basamakların genel toplamı, bilgisayara yönelik tutum puanlarının her birinin arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Hotaman (1995), Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik bölümü öğrencilerinin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi sorguladığı çalışmasında, derse yönelik tutumla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu belirtirken bölümlerine karşı tutumlarıyla akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını vurgulamaktadır.

Aytürk (1999: 55,56), lise düzeyindeki çalışmasında İngilizce derslerine yönelik tutumla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ünlü (2000), atom molekül ve madde kavramlarının anlaşılmasında kavram değiştirme metinlerinin etkisini inceleyen araştırmasında öğrenci tutumlarıyla başarı arasında anlamlı ilişkiler saptamıştır.

Yalvaç ve Sungur (2000:56-64), üniversite düzeyinde yürüttükleri çalışmalarında Fen Bilgisi öğretmen adaylarının, laboratuar derslerine yönelik

tutumları ve dersteki başarıları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu saptamışlardır.

Serin (2001), üniversite düzeyinde yürüttüğü, Fen ve Bilgisayar derslerini kapsayan çalışmasında tutumlarla başarı arasında olumlu bir yönde ilişki olduğunu vurgulamaktadır.

Yetim (2002), Matematik ve Türkçe derslerine yönelik olarak ilköğretim seviyesinde yürüttüğü çalışmasında tutumla akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki saptayamamıştır.

Oliver ve Simpson (1988:143-155) araştırmalarında fen bilgisine karşı tutum, başarı motivasyonu ve fen akademik benlik kavramının fen başarısı üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Sonuç olarak fen bilgisine karşı tutumun başarıyı anlamlı bir şekilde yordamadığını, buna karşılık başarı motivasyonu ve akademik benlik kavramının başarıyı anlamlı şekilde yordadığı ortaya çıkmıştır.

Lewin ve Diğerleri (1991), fen eğitimi üzerine yaptıkları çalışmada tutumların başarıyı anlamlı şekilde yordadığını tespit etmişler.

House ve Prison (1998), üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde İngilizce dersi için yaptıkları çalışmada tutumlarla öğrenci başarısı arasında anlamlı korelasyonlar saptamışlardır.

Kıyıcı (2003), çalışmasında "İnternet Destekli Öğretimin Enstrümental Analiz Dersinde Öğrenci Tutumlarına Etkisi"ni araştırmıştır.

Çiğdem (2005), kişisel bilgi formu ve bilgisayar tutum ölçeği kullanarak gerçekleştirdiği çalışmada Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinde bulunan 7 bölümde görev yapan 135 öğretim elemanından topladığı verilerle öğretim elemanlarının bilgisayara yönelik tutumlarını araştırmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10.sınıf öğrencilerinin internete yönelik tutumlarının İnternet ve Ağ Sistemleri dersindeki akademik başarıları ile ilişkisini sorgulayan bu araştırmanın modeli “betimsel araştırma” türündedir. Araştırma; internete yönelik tutum testinin Ticaret Meslek Ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar programcılığı Bölümü 10. sınıflarına uygulanmış olup, test sonuçları ile kişisel bilgi formu verileri kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evreni tüm Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi "Bilgisayar Programcılığı" bölümlerinde "İnternet ve Ağ Sistemleri" dersi alan 10. sınıf öğrencileridir. Örneklem ise, Osmaniye merkez ilçedeki Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi "Bilgisayar Programcılığı" bölümlerinde öğrenim gören tüm 10. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklemde ulaşılabilen ve değerlendirme için geçerli yanıtlar veren öğrenci sayısı n=48’dir.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Çalışmada aşağıda belirtilen testler uygulanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

“Sosyal İlişkilerde Benlik-Kendini Ayarlamanın Psikolojisi” (Bacanlı, 1997) kişisel bilgiler formundan sadece bağımsız değişken olarak kullanılan bulguları elde etmek için 5 soru kullanılmıştır.

3.3.2. İnternete Yönelik Tutum Ölçeği

Bilimsel açıdan geçerliliği ve güvenirliği ispatlanmış olan bir "İnternete Yönelik tutum Testi" uygulanmıştır. Giray Berberoğlu ve Gaye Çalıkoğlu tarafından geliştirilen “Bilgisayar Tutum Ölçeği“, Kıyıcı (2003) tarafından “İnternete Yönelik tutum Ölçeği” olarak soru havuzu kullanılarak uyarlama yapılmıştır.

3.3.3. Başarı Testi

Öğrencilerin akademik başarılarını ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan bu testin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapıldıktan sonra iki sınıftan oluşan gruba başarı testi olarak belirlenen konuların işlenmesinden hemen sonra uygulanmıştır.

3.4. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Geliştirilmesi

Başarı testinin hazırlanması, aşağıda verilen aşamalarda gerçekleştirilmiştir.

1. İnternet ve Ağ Sistemleri Dersi konuları Talim Terbiye Kurulunca belirlenmiş olan müfredattan alınmıştır. Hedef davranışlar doğrultusunda, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyleri de göz önüne alınarak dörder seçenekli çoktan seçmeli denemelik maddeler oluşturulmuştur. Kapsam geçerliğinin sağlanması açısından, dersin tüm konularından sorulara yer verilmiştir.

2. Denemelik maddeler oluşturulurken, konu alanı uzmanlarından test maddelerinin ölçme-değerlendirme ilkelerine uygunluğu açısından yardım alınmıştır. Sonuçta 27 maddelik bir denemelik form oluşturulmuştur.

3. 27 sorudan oluşan denemelik form uygulamanın yapılacağı Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesinde; TML de Bilgisayar Programcılığı Bölümü 18 kişilik 1 , ATML de Bilgisayar Programcılığı Bölümü 11 kişilik 1 toplam 2 derslikte bulunan 29 onbirinci sınıf öğrencisine 27 maddeden oluşan akademik başarı testi verilmiş, öğrencilerden tüm soruları yanıtlamaları istenmiş ve yeteri kadar süre verilmiştir.

4. Betimsel araştırmada kullanılacak akademik başarı testinin maddelerinin belirlenebilmesi için yapılan deneme uygulamasından sonra madde ve test analizlerine geçilmiştir. Madde analizinde her maddenin güçlük ve ayırıcılık indisleri hesaplanmıştır. Ayırıcılık indisi .20'nin altında olan maddeler testten çıkarılmıştır. Ayrıca alt ve üst % 27'lik dilimler arasında anlamlı farklar olup olmadığına bakmak için de bağımsız gruplar t-testi kullanılmıştır. Denemelik 27 madde üzerinde yapılan analizlerin sonucunda başarı testi için uygun olan test maddelerinin, madde güçlük ve ayırıcılık indisleri, madde standart sapmaları ile t-testi sonuçları Tablo 2.' de verilmiştir.

Tablo 2. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Madde Analizi Sonuçları

Madde No	Pj	Sj	rjx	t*	Madde No	Pj	Sj	rjx	t*
1	,52	,50	.39	4.13	11	,69	,46	.66	6.20
2	,55	,50	.35	2.58	12	,26	,44	.48	3.35
3	,65	,48	.40	4.22	13	,27	,45	.55	5.42
4	,48	,50	.53	8.26	14	,56	,50	.55	4.86
5	,23	,42	.35	2.59	15	,42	,50	.56	5.66
6	,47	,50	.59	4.86	16	,45	,50	.63	10.61
7	,34	,48	.52	5.05	17	,68	,47	.42	4.22
8	,40	,49	.50	4.80	18	,71	,46	.43	3.67
9	,37	,49	.66	5.66	19	,66	,48	.50	3.67
10	,23	,42	.47	2.99	20	,58	,50	.57	5.66
***** Testteki maddeler .05 düzeyinde anlamlıdır.									

Tablo 2 incelendiğinde, ayırıcılık gücü (rjx) .20'nin altında test maddesi bulunmadığı; madde güçlüklerinin (Pj) ise .23 ile .71 arasında değiştiği görülmektedir. Madde güçlüklerine dikkat edilecek olursa, başarı testinin hem kolay hem de zor maddelerden oluştuğu söylenebilir. Ayırıcılık gücü (rjx) yüksek de olsa her madde için ayrıca, alt % 27'lik ve üst % 27'lik gruplar arasında anlamlı farkın olup olmadığına bağımsız gruplar t-testi ile de bakılmıştır. Yapılan testlerin sonucunda 7 madde geçerli ve güvenilir bulunmayıp testten çıkarılmıştır. 20 maddeden oluşan akademik başarı testi ***Ek-4***'de verilmiştir.

5. Akademik başarı testindeki maddeler üzerinde yapılan madde analizinden sonra, test puanları üzerinde de test analizi yapılmıştır. Analizden elde edilen sonuçlar Tablo 3.' de gösterilmiştir.

Tablo 3. incelendiğinde testin ortalama güçlüğünün ($\bar{p}$) .50'ye yakın olduğu (.48) görülmektedir. Bu sonuca göre, başarı testinin orta güçlükte bir test olduğu söylenebilir. Ayrıca ortalama, ortanca ve tepe değerlerinin birbirine oldukça yakın olması, testin normal bir dağılım gösterdiği biçiminde değerlendirilebilir.

6. İnternet ve Ağ Sistemleri Dersi başarı testinin güvenirliği KR-20 değeri hesaplanarak bulunmuştur. Testten elde edilen KR-20 değeri .86'dir. Bu bulguya göre, akademik başarı testinin yüksek düzeyde bir güvenirliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 3. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Analizi Sonuçları

Soru Sayısı	N	$\overline{X}$	SS	Ortanca	Tepe Değer	$\bar{p}$	KR-20
20	62	9.52	4,94	9,50	11	.48	.86

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS istatistik paket programının ilgili analiz yöntemlerinden t-testi, Anova, Mann Whitney-U ve Korelasyon yöntemleri kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

4.1. Öğrencilere Ait Kişisel Bilgiler

Örneklemin %41,7'sini ATML, %58,3'ünü ise TML grubu öğrencileri oluşturmaktadır.

Toplam örneklemin %31,3'ünü kız öğrenciler, %68,8'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadırlar.

Öğrencilerin %14,6'sı çok düşük (200 YTL ve altı), %16,7'si 201-400 YTL arası, %25,0'i 401-600 YTL arası, %27,1'i 601-900 YTL arası, %4,2'si 901-1200 YTL arası, %12,5'i 1201-1500 YTL arası gelir dağılımına sahiptir.

Öğrencilerden %29,2'sinin evinde bilgisayar varken, %70,8'inin evinde bilgisayarı yoktur.

Öğrencilerden %6,3'ü düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergiyi okurken, okumayanların oran ise %93,7'dir.

Öğrencilerin, %83,3'ü televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyrettiklerini ifade ederken, %16,7si ise izlemediklerini belirtmişlerdir.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; “Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında cinsiyetlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?”

Yapılan t-testi sonucu varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Yani sig.<0,05 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 4. ‘de verilmiştir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin internete yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (U= 220,00 , P > 0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kız öğrencilerin internete yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. Cinsiyetlerine Göre T-Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek Öğrenciler	33	23,67	781,00	220,00	,54
Kız Öğrenciler	15	26,33	395,00		

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi; “Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında ailelerinin ortalama aylık gelirlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?”

İkinci alt problemimizde bağımlı değişkenimiz tutum puanları iken, bu değişken ile ilgili olup olmadığı incelenen değişkenimiz öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirleridir. 6 farklı gelir düzeyi bulunmaktadır. Burada farklı gelir

seviyelerine sahip öğrencilerin tutum puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü Anova kullanılmıştır.

Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarının ailelerinin ortalama aylık gelirlerine göre Anova sonuçları Tablo 5.' de verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarının Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerine Göre Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplararası	1063,016	5	212,603	2,005	,098	___
Gruplariçi	4453,463	42	106,035			
Toplam	5516,479	47				

Analiz sonuçları, öğrencilerin internete yönelik tutum puanları arasında ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(5-42)}$ = 2,005 , p > 0,05].

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi; "Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında evlerinde bilgisayarları olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Öğrencilerin internete yönelik tutum ölçeği puanlarının evlerinde bilgisayar olup olmama durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 6.' da gösterilmiştir.

Tablo 6. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Evlerinde Bilgisayar Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Bilgisayarları var/yok	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Var	14	106,07	8,29	46	2,21	,032
Yok	34	98,76	11,13			

T-testi sonuçları öğrencilerin internete yönelik tutum ölçeği puanlarının evlerinde bilgisayar olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$t_{(46)} = 2,21$, $p < .05$]. Evinde bilgisayarları olan öğrencilerin tutumları ($\overline{X} = 106,07$), olmayanlara ($\overline{X} = 98,76$) göre daha olumludur. Bu bulgu, internete yönelik tutum ile evinde bilgisayarı olup olmama durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi; "Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 7. ' de gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarında Düzenli Olarak Aldıkları Ya Da Abone Oldukları Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Bir Dergi Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Dergi okuyup okumadığı	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	3	96,33	5,68	46	0,75	,457
Hayır	45	101,20	11,06			

Analiz sonuçları, öğrencilerin internete yönelik tutum ölçeği puanlarının, düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği ortaya çıkmıştır [$t_{(46)} = 0,75$, $p > 0.05$].

4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi; "Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 8.' de gösterilmiştir.

Analiz sonuçları, öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermiştir [$t_{(46)} = 1,64$, $p > 0.05$]. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, bu tür programları izleyen öğrencilerin internete yönelik tutumlarının izlemeyenlere göre daha olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin İnternete Yönelik Tutum Puanlarında Televizyonda Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Programları Seyredip Seyretmeme Durumlarına Göre T-Testi Sonuçları

Teknoloji Programlarını Seyretme	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	40	102,02	10,61	46	1,64	,107
Hayır	8	95,25	10,79			

.

4.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi; "Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında cinsiyetlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Yapılan t-testi sonucu varyansların eşit olmadığı görülmüştür. Yani sig.<0,05 olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U-testi sonuçları Tablo 9. 'da verilmiştir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (U = 234,00 , P > 0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, kız öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 9. İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarının Cinsiyete Göre U-Testi Sonucu

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Erkek Öğrenciler	33	24,09	795,00	234,00	,76
Kız Öğrenciler	15	25,40	381,00		

4.2.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi; “Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında ailelerinin ortalama aylık gelirlerine dayalı anlamlı bir fark var mıdır?”

Yedinci alt problemimizde bağımlı değişkenimiz akademik başarı test puanları iken, bu değişken ile ilgili olup olmadığı incelenen değişkenimiz öğrencilerin ailelerinin ortalama aylık gelirleridir. Altı farklı gelir düzeyi bulunmaktadır. Burada farklı gelir seviyelerine sahip öğrencilerin tutum puanlarının karşılaştırılmasında tek yönlü Anova kullanılmıştır.

Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında ailelerinin ortalama aylık gelirlerine Anova sonuçları Tablo 10.’ da verilmiştir.

Analiz sonuçları, öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanları arasında ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(5-42)}$ = 0,23 , p > 0.05].

Tablo 10. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarında Ailelerinin Ortalama Aylık Gelirlerine Anova Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P	Anlamlı Fark
Gruplararası	217,153	5	43,431	,227	,949	–––
Gruplariçi	8028,159	42	191,147			
Toplam	8245,313	47				

4.2.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi; "Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında evlerinde bilgisayarları olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarının evlerinde bilgisayar olup olmama durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 11.' de gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarının Evlerinde Bilgisayar Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Bilgisayarları var/yok	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Var	14	70,71	15,17	46	1,189	,241
Yok	34	65,73	12,31			

T-testi sonuçları öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarının evlerinde bilgisayar olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$t_{(46)} = 1,189$, $p > 0,05$] Yine de sıra ortalamalarına baktığımızda, evinde bilgisayarı olan öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarının, olmayanlara göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi; "Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna dayalı anlamlı bir fark var mıdır?"

Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 12.' de gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Test Puanlarında Düzenli Olarak Aldıkları Ya Da Abone Oldukları Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Bir Dergi Olup Olmama Durumuna Göre T-Testi Sonuçları

Dergi okuyup okumadığı	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	3	75,00	22,91	46	1,056	,296
Hayır	45	66,66	12,61			

Analiz sonuçları, öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında, düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği ortaya çıkmıştır [$t_{(46)} = 1,056$, $p > 0.05$]. Ortalamalarına baktığımızda, dergi okuyan öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarının, okumayanlara göre biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.2.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onuncu alt problemi; “Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına dayalı anlamlı bir fark var mıdır?”

Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı testi puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 13.’ de gösterilmiştir.

Tablo 13. Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri Dersi Akademik Başarı Testi Puanlarında Televizyonda Bilgisayar Ya Da Teknoloji İle İlgili Programları Seyredip Seyretmeme Durumlarına Göre T-Testi Sonuçları

Teknoloji Programlarını Seyretme	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	40	67,75	13,53	46	0,654	,516
Hayır	8	64,37	12,08			

Analiz sonuçları, öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı testi puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermiştir [$t_{(46)} = 0,65$, $p > 0.05$].

4.2.11. Onbirinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın onbirinci alt problemi; “Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Liseleri Bilgisayar Programcılığı Bölümü Öğrencilerinin İnternete Yönelik

Tutumları ile "İnternet ve Ağ Sistemleri" Dersindeki Akademik Başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?”

Öğrencilerinin İnternete Yönelik Tutumları ile "İnternet ve Ağ Sistemleri" Dersindeki Akademik Başarıları arasındaki korelasyon Tablo 14.’ de gösterilmiştir.

Tablo 14. İnternete Yönelik Tutum İle Akademik Başarı Arasındaki Korelasyon

	Akademik Başarı
Tutum	,238 ,103

Akademik başarı ile tutum puanı arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Fakat bu ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

Bu bulgu, Yetim (2002), Saracoğlu ve Kaşlı (2001), Friend Herald (1984), Tekindal (1988), Gürel (1986), Aytürk (1999), Oliver ve Simpson (1988) ile birbirlerini destekler niteliktedir.

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi öğrencilerinin internet kavramına yönelik tutumları ile İnternet ve Ağ Sistemleri Dersindeki akademik başarıları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

5.1. Sonuçlar

Çalışma, Bilgisayar Programcılığı dalında okuyan 20'si Anadolu Ticaret, 28'i Ticaret meslek Lisesinde okuyan toplam 48 öğrenci ile gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada, kişisel bilgiler formu, internete yönelik tutum ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen akademik başarı testi uygulanmıştır. Sonuçları ise bazı değişkenler açısından incelenmiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin internete yönelik tutum puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Öğrencilerin internete yönelik tutum puanları arasında ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin evlerinde bilgisayar olup olmama durumlarının internete yönelik tutum puanları ile arasında anlamlı bir fark oluşturduğu görülmüştür.

Öğrencilerin internete yönelik tutum ölçeği puanlarının, düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin internete yönelik tutum puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarına göre anlamlı bir fark oluşturmadığını göstermiştir.

Kız ve erkek öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanları arasında ailelerinin ortalama aylık gelir düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin evlerinde bilgisayar olup olmama durumları ile İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin İnternet ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı test puanlarında, düzenli olarak aldıkları ya da abone oldukları bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili bir dergi olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin İnternet Ve Ağ Sistemleri dersi akademik başarı testi puanlarında televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyredip seyretmeme durumlarının anlamlı bir fark oluşturmadığı ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin, akademik başarı ile tutum puanları arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Fakat bu ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır.

5.2. Öneriler

Aşağıda araştırmanın bulgularına dayalı olarak getirilen öneriler iki alt başlık halinde sunulmaktadır.

5.2.1. Uygulayıcılar İçin Öneriler

1. Araştırma sonucunda elde edilen bulguların bu çalışmada ele alınan hemen hemen (bilgisayara sahip olma hariç) tüm değişkenler açısından anlamsız çıkması, derse yönelik tutumların akademik başarı açısından kesinlikle önemsiz olduğu düşüncesine sevk etmemelidir. Bu nedenle öğrencinin derse yönelik tutumları ihmal edilebilir bir konu olarak algılanmamalıdır. Meslek Liselerine öğrenci seçimi konusunda yeterli sayıda araştırmanın yapılmamış olması ülke geleceğinde önemli rol oynayan Meslek Liseleri konusunda daha çok araştırma yapılması gerektiğini ortaya koymuştur.

2. Programlarda içerikten önce öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmek esas alınmalıdır.

3. Bilgisayar Programcılığı alanına yeni gelmiş öğrenciler ders yılı başlangıcında alanları hakkında bilgilendirilebilir, alan ve derslerinin tek tek amaçları, mesleklerini iyi öğrendikleri takdirde neler yapabilecekleri ve iş kollarındaki yerleri hakkında rehberlik yapılabilir. Gelecekteki meslekleri hakkında bilişsel düzeyleri yükseltilmelidir.

4. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda; akademik başarıyı belirlemede tutum faktörünün tek başına belirleyici olmadığı, başarının başka bilişsel veya duyuşsal faktörlerden de etkilenebileceği ihmal edilmemelidir.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Meslek Liselerinde okutulan Bilgisayar dersleri ile ilgili daha fazla tutum araştırmaları yapılmalıdır.

2. Meslek Liselerinde bulunan bilgisayar alanları ile ilgili araştırmalar yapılmalıdır.

3. Alt problemler yoluyla araştırılan, öğrenmeyi ve dolayısıyla başarıyı etkileme gücünde olan diğer boyuttaki değişkenlerde böyle bir araştırmaya dahil edilerek kapsam genişletilmelidir.

4. Meslek dersleri ile ilgili daha fazla tutum araştırması yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

Aksoy, M. E. (1989), "Bilgisayar Kursundan Geçen Öğretmenlerin Bir Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Tutumları", *Yayınlanmamış Doktora Tezi,* Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Alkan, B., (1993), "Üniversiteye Girişte Yönelme, Mesleki İlgi ve Akademik Başarı" *Yüksek Lisans Tezi, Samsun,* Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Alkan, C, H. Doğan ve İ. Sezgin. (2001), *Mesleki ve Teknik Eğitimin Esasları*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım,

Anderson, L.W. (1988), *Psychological Testing,* 7th. Ed. USA, Prentice Hall,

Arkonaç, S.A.(1998), *Psikoloji Zihin Süreçleri Bilimi*, Gözden Geçirilmiş İkinci Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım

Arkonaç, S. A. (2001), *Sosyal Psikoloji*, Değiştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul, Alfa Basım Yayım Dağıtım

Asarkaya, Ersin, (1981), "Toplu Fen ve Fen Bilgisi Programlarının Öğrencilerin Fen Tutumlarına Etkisi", *Yayınlanmamış Doktora Tezi,* Ankara, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Atkinson, Rita L. ve Diğerleri. (1995), Psikolojiye Giriş II (Çev. Kemal Atakay, Mustafa Atakay, Aysun Yavuz) İstanbul, Sosyal Yayınları

Aydın, Orhan. , (1989), *Davranış Bilimlerine Giriş,* Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi

Aydın, O. , (1993), *Davranış Bilimlerine Giriş*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi

Aytürk, N. (1999), “Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrencilerin İngilizce Başarısına; İngilizce ve Bilgisayar Yönelik Tutumlarına Olan Etkisi”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ankara Üniversitesi

Baysal, A. C. (1981), *Sosyal ve Örgütsel Psikolojide Tutumlar*, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi

Baysal, A. C. , Tekarslan, E. (1996), *Davranış Bilimleri*, 2. Baskı, İstanbul, Avcıol Basım Yayın

Berberoğlu, G. ve G. Çalıkoğlu. (1991), "Türkçe Bilgisayar Tutum Ölçeğinin Yapı Geçerliliği" *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* Cilt,24, Sayı:2,

Bilgilik, http://www.bilgilik.com/makale/psikoloji/kavramlar/tutum_odev.html (28.08.2005)

Bloom, B. S. J.T.Hastings and G.F. Madaus., (1971), *Handbook on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*, Holt Rinehart and Winston, Inc., New York, 226

Bloom, Benjamin S. (1976), *Human Characteristicis and School Learning*, USA, McGraw-Hill Book Company, (Çeviren D.A. Özçelik) , İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1972

Collins, B. E. (1970), *Social Psychology*, Massachustts, Addison Wesley Publishing Co.

Cüceloğlu, D. (1996), *İnsan ve Davranışı*, 6.Baskı, İstanbul, Remzi Kitabevi

Çakır, S. Ö., Şahin, B., Şahin, T. (2001), “Türkiye’de Farklı Coğrafi Bölgelerde Bulunan Okullardaki Öğrencilerin Fen Bilgisi Dersinde Bilişsel ve Duyuşsal açıdan Karşılaştırmalı olarak İncelenmesi” , *Ankara, IV. Fen Bilimleri Kongresi ’ 2000*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Milli Eğitim Basımevi

Çalıkoğlu, G. (1989), "The Relationship Between Computer Attitude, Mathematics Attitude and Knowledge About Computer of Prospective Mathematics Teachers At METU By Grade Level and Sex", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, ODTÜ, Eğitim Bilimi

Çıttır, T. (2003), “Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi El Sanatları Eğitimi Bölümü Öğrencilerinin Devam Ettikleri Öğretmenlik Proğramlarına İlişkin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki”, *Yüksek Lisans Tezi* Ankara Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Çiğdem, H. (2005), "Eğitim Fakültesi Öğretim Elemanlarının Bilgisayara Yönelik Tutumları" *Yüksek Lisans Tezi* Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Çoban, A. (1989), “Ankara Merkez Ortaokullarındaki Son Sınıf Öğrencilerinin Matematik Dersine İlişkin Tutumları”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Demirel, Ö. (1993), *Eğitim Terimleri Sözlüğü,* Ankara,USEM Yayınları 10

Dönmez, S. (1978), *Sosyoloji*, İstanbul, Meter Mat., (7.Baskı)

Erdoğan, İ. (1999), *İşletmelerde Davranış*, 10. Baskı, İstanbul, Evrim Basımevi,

Erden, M. (1993), *Eğitimde Proğram Değerlendirme*, Ankara Personel Eğitim Merkezi Yayını, No:6

Eren, E. (2001), *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, Genişletilmiş 7. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık

Francis, L. J. (1994), "The Relationship Between Related Atitudes and Gender Sterotyping of Computer Use", Computers Educations, Vol.22, No.4

Friend, H., (1984), "Students Attitudes Toward and Achievement in Science" New York , Board of Education, N. Y

Freedman, J.L. , Sears, D.O. , Carlsmith, J. M. (1993), *Sosyal Psikoloji*, 3. Baskı, (Çev: Ali Dönmez), Ankara, İmge Yayınevi

Gardner, R.C. , Lambert, W.E. (1972), *Attitudes And Motivation In Second Language Learning*, Massachusetts, Newburry House Publishers,

Gardner, D. G; R. Discenza & R. C. Dukes. (1993), "The Measurement of Computer Attitudes, An Emprical Comparasion of Available Scales", J. Educational Computing Research Vol. 9 (4)

Geban, Ö. , Aşkar, P. , Özkan, İ. (1992), "Effects Of Computer Simulated Experiments And Problem-Solving approaches On High School Students" Journal Of Educational Research, Vol 86, No 1.(5-10)

Güler, Ş. (1997), "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Matematik Derslerine Karşı Tutumlarının Eğitim Sistemi Açısından Değerlendirilmesi", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,* Ankara, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Gürel, H. (1986), "Yabancı Dil Olarak İngilizce Öğrenme Başarısı ile Öğrencilerin Akademik Benlik Tasarımları ve Tutumları Arasındaki İlişki", *Doktora Tezi, Ankara,* Hacettepe Üniversitesi

Gürkan, T., Gökçe, E., (2001), "İlköğretim Öğrencilerinin Fen Bilgisi Dersine Yönelik Tutumları" Ankara, *IV. Fen Bilimleri Eğitim Kongresi'2000*, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Milli Eğitim Basımevi,

Gürol, M. (1990), "Eğitim Aracı Olarak Bilgisayara İlişkin Öğretmen Görüş ve Tutumları",*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Elazığ, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,

Gürol, M. Sevindik, T. Aralık,(2001), "İnternet Tabanlı Uzaktan Eğitim Uygulamaları", İnet-tr 2001 İstanbul

Harrington, K. V. ve diğerleri. (1990), "Computer Anxiety and Computer-Based Training, A Laboratory Experiment", J. Educational Computing Research, Vol. 6(3)

Hattie, J, Donald F. (1987), "Sex Differences in Attitudes Achievement and Use of Computers" Australian Journal of Education, V.31, April (ERIC)

Hızal, A. (1989), "Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi", Eskişehir, *Anadolu Üniversitesi Yayınları* No:338

Hotaman, D. (1995), "Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki", *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi* Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

House, J. D. ; Prison, S. K. (1998), "Students Attitudes And Academic Background As Predictors of Achivement In College English", International Journal Of Instructional Media, Vol 25, No:1, (29-43)

ITEA International Technology Education Association (1996), Technology For All Americans, A Rationale And Structure For The Study Of Technology, Reston, VA, International Technology Education Association

İlim Teknik, "Bilim ve Teknik" http://www.biltek.tubitak.gov.tr/canlilar/sozluk.htm (31.08.2005)

İnceoğlu, M. (1993), *Tutum, Algı ve İletişim*, Ankara, Verso Yayınları, Pk:91 Kavaklıdere

İnceoğlu, M.(2000), *Tutum-Algı-İletişim,* Ankara, İmaj Yayınevi

İnsankaynakları, İnançlar, Tutumlar Ve İş Ahlakı, İş Tatmini Ve Örgütsel Bağlılık Üzerindeki Etkisi 05.09.2006 Milliyet Gazetesi İnsan Kaynakları http://www.insankaynaklari.com/cn/ContentBody.asp?BodyID=564

İnternet Nedir1, (http://www.tk.gov.tr/internethaftasi/internet_nedir.htm), (01.09.2005)

İşman, A., Eskicumalı, A., (2001), *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme,* Adapazarı, Değişim Yayınları

Kağıtçıbaşı, Ç. (1983), *İnsan ve İnsanlar* İstanbul Beta Basımevi

Kağıtçıbaşı, Ç. (1988), *İnsan ve İnsanlar* İstanbul, Evrim Yayımcılık

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999), *Yeni İnsan ve İnsanlar*, 10. Baskı, Sosyal Psikoloji Dizisi, 1, İstanbul, Evrim Yayımcılık

Kaya, Y. K. (1984), *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, Ankara Hacettepe Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi

Keser, H. (1989), "Türk Okul Sisteminde Bilgisayarların Kullanılması", *Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt:22, Sayı:1

Keskin, A. (2003), "İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin İngilizce'ye Yönelik Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler", *Yüksek Lisans Tezi* İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kıyıcı, G. (2003), “İnternet Destekli Öğretimin Enstrümental Analiz Dersinde Öğrenci Tutumlarına Etkisi” *Yüksek Lisans Tezi*,Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Köksal, M. (1988), "The Effect of Computer Assited Instruction on Students Mathematics Achievement, Attitudes Toward Computer and Mathematics", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, ODTÜ, Eğitim Bilimi

Krech, D. , Crutchfield, R. S. (1980), *Sosyal Psikoloji, Teori ve Problemler*, (Çev: Erol Güngör), 3. Baskı, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Ötüken Yayınları, Yayın No:159

Kuzgun, Y. (1982), “Mesleki Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımasına Etkisi”, Ankara, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını* Yayın No: 118

Lewin, T., C. Gordon. (1989), "Effect of Gender and Computer Experience on Attitudes Toward Computers", J. Educational Computing Research, Vol. 7(3)

Lewin , T. , Nama, S. , Ziapora, L. (1991), “Achievements And Attitudional Patterns of Boys And Girls İn Science”, Journal of Research In Science Teaching, Vol 28, No 4

Markert, R. S. (1982), The Relationship Between First-Year Medical School Grades And Academic Personality, And Attitude Measures U.S.A., Wright State University, Dayton, Ohio

Marshal, J. (1987), "Computer Atitudes and Knowledge in Rural Settigns", Research in Rural Education, V.2, N.4, (ERIC)

Marcoulides, George A. (1990), “A Cross-Cultural Comparison of Computer Anxiety in College Student, J. Educational Computing Research, Vol.6(3)

Massoud, Samıa L. (1991), “Computer Attitudes and Computer Knowledge of Adult Students”, J. Educational Computing Research, Vol. 7(3)

Middlebrook, P.N. , (1974), Social Psychology and Modern Life, Alfred A. Knoph, New York

Morgan, C. T. , (1961), *Introduction to Psychology* Mc Graw- Hill, New York, s.665 Çev. Komisyon, 1986, *Psikolojiye Giriş Ankara*, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, No 1

Morgan, C. T. (1980), *Psikolojiye Giriş*, (Çev. Hüsnü Arıcı ve Diğerleri) 1998, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları

Morgan, C. T. , (1995), *Psikolojiye Giriş*, Çev: Sibel Karakaş, 11. Baskı, Ankara, Meteksan A.Ş.

Münir, M. (2001), İnternet Cafe Sayısında Türkiye Dünyayı Solladı, (http://garildi.sabah.com.tr/cgi-bin/sayfa.cgi?w+30+/0101/28/t/y64.html+internet+cafe)

Oliver, J. S. , Simpson, S. D. (1988), “Influences Of Attitude Toward Science, Achivement Motivation And Science Self Concept On Achivement İn Science, A Longitudinal Study”, Science Education, Vol 72, No 2

Oruç, M. , (1993), “İlköğretim Okulu II. Kademe Öğrencilerinin Fen Tutumları ile Fen Başarıları Arasındaki İlişki”, *Yüksek Lisans Tezi* Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Özgüven, İ. E. (1974), *Zihinsel Olmayan Etmenler ve Üniversite Öğrencilerinin Başarıları* Ankara, Hacettepe Üniversitesi Basımevi

Özgüven, İ. E. (2000), *Psikolojik Testler*, Ankara, PDREM Yayınları

Özyürek, Mehmet (2000-a), *Tutumlar ve Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi*, Ankara, Karatepe Yayınları

Parlak, N. (1991), "Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Açıköğretim Sistemine İlişkin Tutumları", *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir

Raub, A. C. (1981), "Correlates in Computer Anxiety and College Students", *Unpublished PhD. dissertation*, University of Pennsylvania, Philadelphia, P.A.

Saracaloğlu, S. , Kaşlı, A. F. (2001), "Öğretmen Adaylarının Bilgisayara Yönelik Tutumları ile Başarıları Arasındaki İlişki", *İzmir Ege Eğitim Dergisi*, Sayı 1

Selçuk, E. (1997), "İngilizce Dersine Karşı Tutum İle Bu Dersteki Akademik Başarı Arasındaki İlişki", *Yüksek Lisans Tezi,* Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Sencer, M. (1989), *Toplumbilimlerinde Yöntem,* 3. Baskı, İstanbul, Beta Yayınları, No: 175

Serin, O. (2001), "Lisans ve Lisansüstü Düzeydeki Fen Grubu Öğrencilerinin Problem Çözme, Fen ve Bilgisayara Yönelik Tutumları İle Başarıları Arasındaki İlişki", *Yayımlanmamış Doktora Tezi,* İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi

Sherif, M. , Sherif, C. W. (1996), *Sosyal Psikolojiye Giriş II*, (Çev: Mustafa Atakay ve Aysun Yılmaz), İstanbul, Sosyal Yayınlar

Siann, G. H. Macleod, P. Glissow and A. Durndell. (1990), "The Effect of Computer Use On Gender Differences In Attitudes To Computers", J. Educational Computing Research, Vol. 7(2), 1990

Silah, M. (2000), *Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimi)* Ankara, Gazi Kitabevi

Smith, M. B. (1968), Attitude Change, İnternational Encylopedia of the Social Sciences, Crowell Collier and Mac Millan

Soran, H., Oruç, M (1994), *I. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu Bildirileri, İzmir,* Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları

Şahin, H. (1998), *Türkiye Ekonomisi*, Bursa , Ezgi Yayınları

Şenel, A. ve O. Erden. (1996), *Endüstriyel Sanatlar ve Teknoloji Eğitimi*, Ankara

Tas, C. (1991), Mutlu, E., *Bilgisayar Tarihi*, Alternatif Üniversite Dizisi, 1991, ISBN - 975-346-021-X

Tavşancıl, E. (2002), *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi,* Ankara, Nobel Yayın Dağıtım

Tekarslan, E. C. Baysal, T. Kılıç, H. Şencan. (1989), Sosyal Psikoloji, İstanbul, Filiz Kitabevi

Tekindal, S. (1988), "Okula İlişkin Tutum İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki" *Çağdaş Eğitim*, (139), Ankara

Tepe, D. (1999), "Öğrencilerin Fen Derslerine İlişkin Tutumları İle Başarıları Arasındaki İlişki", *Yüksek Lisans Tezi,* İstanbul, Marmara Üniversitesi

Tezbaşaran, A. (1997), *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu,* 2. Baskı, Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları

Tezci, E. (2003), Dijital Bölünme Ve Ortaya Çıkardığı Sonuçlar, http://www.egm.gov.tr/sempozyum2003/Bildiriler/Dijital_Bolunme_Ortaya_Cikardigi_Sonuclar.pdf>

Thurstone, L. L. ,(1946), Comment, American Journal of Sociology, 52, 39-50

Todman, J. B.(1991), “Effects of Subjective and Objective Database on a Childrens Attitudes to Computers”, J. Educational Computing Research, Vol. 7(3)

Tolan, B., İsen G., Batmaz V. (1985), *Ben ve Toplum; Sosyal Psikoloji 1*, Basım, Teori Yayınları, Ankara

Tsai, C., Lin, S. S., & Tsai, M. (2001), “Developing an İnternet Attitude Scale for High School Students”, Computers and Education, Vol. 37, 41-45

TTOGM. MEB (29.08.2005), http://ttogm.meb.gov.tr/okultanitim/ticaret.html

Turgut , M. Fuat. , (1977-a), İlgilerin Ölçülmesi, Yayınlanmamış Ders Notu, No:6, Ankara, Hacettepe Üniversitesi

Turgut , M. F. , (1977-b),Tutumların Ölçülmesi, Yayınlanmamış Ders Notu No 7, Ankara, Hacettepe Üniversitesi

Uzunboylu, H. (1995), “Bilgisayar Öğrenme Düzeyi İle Bilgisayara Yönelik Tutumlar Arasındaki İlişki”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Uzunboylu, H. (2002), “Bilgisayara Yönelik Bir Tutum Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlama Çalışması”, *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi*, Yakın Doğu Üniversitesi, Lefkoşa, Kıbrıs

Ülgen, G. (1995), *Eğitim Psikolojisi*, Ankara, Bilim Yayınları

Ünlü, S. (2000), “The Effect Of Conceptual Change Text İn Students’ Achievement Atom Molecule, Matter Concepts”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara, Ortadoğu Teknik Üniversitesi

Üstüner, I., SANCAR, M. (1999), “Lise Öğrencilerinin Fizik Kavramlarını Anlama Düzeylerini ve Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi”, İzmir, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Dergisi* özel sayı:11

Varol, A. (1998), İnternete Genel Bakış, Uzaktan Eğitim, Kış, 10-16

Yalvaç, B., Sungur, S. (2000), “Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Laboratuar Derslerine Karşı Tutumlarının İncelenmesi”, Dokuz Eylül Üniversitesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 12

Yetim, H. (2002), “İlköğretim Öğrencilerinin Matematik ve Türkçe Derslerindeki Akademik Başarıları Üzerine Bir Araştırma”, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi

Wagner, P. D. & Wagner, T. A. (1997),“The World Wide Web in the Classroom, Access Without Adult Material”, The Technology Teacher, Vol. 56, No:5, 22-25

Woodrow, J. E.J. (1991), “A Comparison of Four Computer Attitude Scales”, J. Educational Computing Research, Vol. 7 (2)

EK-1

KİŞİSEL BİLGİLER FORMU

Değerli öğrenciler,

Aşağıda sizinle ve ailenizle ilgili bazı sorular yer almaktadır. Lütfen soruların tamamını cevaplayın. Cevaplarınızı benden başkası görmeyeceği için ve sadece araştırma amacıyla bu sorular sorulduğu için, soruları açık yüreklilikle cevaplamanız çok önemlidir. Araştırmama katkılarınız için teşekkürler…

Hilal Gökçe DEMİRCİ

1. Ad-Soyad:……

2. Bölümünüz:……..

3. Sınıf-Şube:……

4. No:……

5. Cinsiyetiniz: ( )Kız ( )Erkek

6. Yaşınız:…….

7. Anneniz: ( )Sağ ( )Ölü **8.** Anneniz: ( )Öz ( )Üvey

9. Babanız: ( )Sağ ( )Ölü **10.** Babanız: ( )Öz ( )Üvey

11. Anne-Baba: ( )Birlikte yaşıyor ( )Ayrı yaşıyor ( )Boşanmış

12. Evinizde oturan kişi sayısı (Kendiniz dahil):……

13. Kardeş sayınız (Kendinizi saymayın): ( )0 ( )Diğer (Yazınız):……

14. Annenizin Öğrenim Durumu:

( )Okuma-yazma bilmiyor ( )İlkokul ( )Ortaokul
( )Lise ( )Üniversite ( )Lisansüstü

( )Diğer (Yazınız):……..

15. Babanızın Öğrenim Durumu:

( )Okuma-yazma bilmiyor ( )İlkokul ( )Ortaokul

( )Lise ( )Üniversite ( )Lisansüstü

( )Diğer (Yazınız):……...

16. Annenizin Mesleği: ( )Ev hanımı ( )Çalışıyor (Yaptığı işi yazınız):……...

17. Babanızın Mesleği: ( )Çalışmıyor ( )Çalışıyor (Yaptığı işi yazınız):…….

18. Ailenizin ortalama aylık geliri :

( ) 200 milyon TL'den az ( ) 201-400 milyon TL. ( ) 401-600 milyon TL.

( ) 601-900 milyon TL. ( ) 901-1.200 milyon TL. ( ) 1.201 – 1.500 milyon TL.

( ) 1.501–2.000 milyon TL. ( ) 2.001-2.500 milyon TL. ( ) 2.501 milyon TL. ve üstü

19. Oturduğunuz Ev: ( )Kira ( )Kendinize ait ( )Lojman

20. Oturduğunuz Semt / Mahalle:…….

21. Evinizdeki oda sayısı (mutfak, banyo, tuvalet hariç) :

( ) Tek oda ( ) Tek oda ve salon ( ) 2 oda ve salon

( ) 3 oda ve salon ( ) 4-5 oda ve salon

22. Oturduğunuz evin ısıtma düzeni (en çok hangisini kullanıyorsanız onu işaretleyiniz):

( ) Soba (her türlü) ( ) Kalorifer ( ) Kat kaloriferi ya da klima

23. Oturduğunuz evin serinletme düzeni (en çok hangisini kullanıyorsanız onu işaretleyiniz):

( ) Hiçbir serinletme aracı yok ( ) Vantilatör ( ) Klima

24. Ailenizin sahip olduğu eşyalar (Birden fazla işaretleyebilirsiniz. Yanlarındaki paranteze eşyaların sayısını yazınız)

Sayı		Sayı	
( )	Ev / Daire	( )	CD çalarlı müzik seti
( )	Özel araba	( )	Otomatik çamaşır makinesi
( )	Yazlık ev / Yayla evi	( )	Bulaşık makinesi
( )	Ev telefonu	( )	Bilgisayar
( )	Televizyon	( )	İnternet bağlantısı
( )	Uydulu veya kablolu TV		

25. Evinizde bilgisayar varsa, bilgisayarı kimler kullanıyor (Birden fazla işaretleyebilirsiniz.)

( ) Baba ( ) Anne ( ) Diğerleri

(Yazınız):……..

26. Kendinize ait çalışma odası: ( )Var ( )Yok

27. Evinize düzenli olarak gazete / gazeteler alınıyor mu? Gazetelerdeki teknoloji haberlerini okurmusunuz?

( )Evet ( )Hayır (Cevabınız evet ise) gazetenin / gazetelerin adını yazınız:…….

28. Düzenli olarak aldığınız ya da abone olduğunuz bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili dergi / dergiler var mı?

( )Evet ( )Hayır

(Cevabınız evet ise) dergi / dergilerin adını yazınız:……..

29. Televizyonda bilgisayar ya da teknoloji ile ilgili programları seyreder misiniz?

( )Evet ( )Hayır

(Cevabınız evet ise): Ne sıklıkla seyredersiniz?

( ) Her gün ( )Haftada 1 defa ( )Haftada birkaç kez

( )Ayda 1 defa ( )Ayda birkaç kez ( )Yılda 1 defa ( )Yılda birkaç kez

30. Bilgisayara yönelik (dersin dışında) kişisel bir ilginiz var mı?

( )Evet ( )Hayır

(Cevabınız evet ise) Bilgisayarla ilgili en çok hangi alan ya da konuya ilginiz var? (Yazınız)

Soruları açık yüreklilikle cevapladığınız için teşekkürler...

EK-2

İnternete Yönelik Tutum Ölçeği

Adı Soyadı : **Ölçek Uygulayıcı**

Sınıfı : **Hilal Gökçe DEMİRCİ**

Numarası :

İnternete Yönelik Tutum Ölçeği					
		Kesinlikle Katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılıyorum**	**Katılıyorum**
1	İnternet beni korkutmuyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
2	İnternet kullanma konusunda hiç iyi değilim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
3	İnternetle çalışmayı isterim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
4	İnterneti yaşamımda bir çok biçimde kullanacağım	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
5	İnternetle çalışmak sinirlerimi bozuyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
6	Yeni problemleri internet kullanarak çözmeye çalışmam gerekiyorsa kendimi iyi hissederim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
7	İnternetle problemleri çözmek çekici gelmiyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
8	İnternet hakkında bir şeyler öğrenmek zaman kaybıdır	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
9	Başkaları internetten bahsettiğinde rahatsızlık duymuyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
10	İleri düzeyde bir internet çalışması yapacağımı sanmıyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
11	İnternetle çalışmanın zevkli ve teşvik edici olduğunu düşünüyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
12	İnternet hakkında bilgi edinmeye değerdir.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
13	İnternete karşı saldırgan ve düşmanca duygular besliyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
14	İnternetle çalışabileceğime eminim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
15	İnternet problemlerini çözmek ilgimi çekmiyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**

16	Gelecekteki çalışmalarım için interneti daha iyi kullanmam gerekecek	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
17	İnternet kursları almak için zahmete girmem	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
18	İnternet ile ilgili çözemediğim bir problem olduğunda cevabı bulana kadar vazgeçmem.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
19	Günlük hayatımda interneti çok az kullanacağımı tahmin ediyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
20	İnternet kendimi rahatsız hissetmeme neden oluyor.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
21	Bazı insanların nasıl olupta internetle bukadar çok zaman geçirdiklerini ve bundan hoşlandıklarını anlamıyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
22	Hayatımda hiçbir zaman internet kullanacağımı sanmıyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
23	İnternetle bir kez çalışmaya başlayınca bırakmak benim için zor oluyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
24	İnternetle çalışmayı bilmek iş bulma imkanımı artıracak.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
25	İnternetle çözülebilecek her şeyi başka yollarla da aynı derecede iyi çözebilirim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
26	İnternet kullanmam gerekiyorsa kendimi iyi hissederim	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
27	İnternet beni huzursuz ediyor ve aklımı karıştırıyor	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
28	Konu internetle çalışmak olduğunda kendime çok güvenirim.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
29	Başkaları ile internet hakkında konuşmaktan hoşlanmıyorum	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
30	İnternetle çalışmak yaşamım boyunca önemli olacak.	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**
31	İnternet güvenli ortamdır	**( )**	**( )**	**( )**	**( )**

EK-3

Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi 2005-2006 Öğretim Yılı Bilgisayar Programcılığı Bölümü 10/A ve And10/A Sınıfları İnternet ve Ağ Sistemleri Dersi 2. Dönem Ortak Sınavı

Adı Soyadı :
Sınıfı :
Numarası :

Doğru: Yanlış: Boş: Puan:

1) Büyük bir ağda merkez birimle uç birimler arasındaki mesafenin maksimum sınırı aşması durumunda kullanılan ve sinyali alıp güçlendirmeye yarayan cihazın adı nedir?

a) Bridge
b) Repeater,
c) Hub
d) Ethernet

2) İlk internet bağlantısı hangi ülkede gerçekleşmiştir?

a) Japonya
b) Rusya
c) Amerika
d) Almanya

3) Kurulmuş ilk ağın adı nedir?

a) Arpanet
b) Rampanet
c) Sarpanet
d) TTnet

4) Türkiye'deki ilk internet bağlantısı hangi tarihte gerçekleşmiştir?

a) 12 eylül 1969
b) 15 Nisan 1975
c) 12 Nisan 1993
d) 12 Nisan 2000

5) Aşağıdaki kurumlardan hangisi interneti Türkiyede kullanan ilk kurumlardan biri değildir?

a) TÜBİTAK
b) Çukurova Üniversitesi
c) ODTÜ
d) Ege Üniversitesi

6) Aşağıdakilerden hangisi internete bağlanmak için kullanılan telefon numaralarından biri değildir?

a) 0 900 b) O 822
c) 145 d) 146

7) Bir bilgisayardan diğer bir bilgisayara gönderilecek verinin parçalanıp numaralandırılması işlemini hangisi gerçekleştirir?

a) TCP b) IP
c) ISS d) ISDN

8) Gönderilecek verinin doğru adrese gönderilmesini sağlayan ve kontrol eden hangisidir?

a) TCP b) IP
c) ISS d) ISDN

9) Dosya transfer protokolü hangisidir?

a) DTP b) FTP
C) CTP d) ZTP

10) DNS nin açılımı nedir?

a) Alan Adı Sistemi
b) Deneme numara sistemi
c) Doğal alan adı
d) Web sayfaları denetleme sistemi

11) www açılımı nedir?

a) World wide web Dünya çapında ağ
b) Alan adı sistemi
c) Dosya transfer protokolü
d) Cep telefonundan internete girilmesini sağlayan protokol

12) Özellikle şirketler, belirli meslek mensupları ve değişik alanlarda kişilerin bilgi alışverişi yaptıkları gruplara ne ad verilir?

a) Haber Grupları
b) Gopher
c) Telnet
d) ISDN

13) Belirli bir süre için serbestçe, ücret ödenmeden kullanılabilen, süre dolduğunda ücret ödenmeden kullanılamayan yazılımlara ne denir?

a) Freeware
b) Shareware
c) Demo
d) Patch

14) Herkes tarafından serbestçe ücret ödenmeden kullanılabilen yazılımlara ne denir?

a) Freeware
b) Shareware
c) Demo
d) Patch

15) Herhangi bir programın hatalarını düzeltmek ya da güncellemek için kullanılan yazılımlara ne ad verilir?

a) Gopher
b) Demo
c) Patch
d) ISDN

16) Aşağıdakilerden hangisi bir IP numarası değildir?

a) 154.45.67.23
b) 195.212.4.72
c) 212.156.259.4
d) 195.175.37.103

17) Web sayfalarına yapılan bağlantı sırasında herhangi bir bağlanma sorunu yaşandığı durumlarda bağlantının tekrarlanması ya da sayfanın güncellenmesini sağlamak amacıyla kullanılan düğme hangisidir?

a) Yenile Düğmesi
b) Giriş Sayfası Düğmesi
c) Sık Kullanılanlar
d) Geçmiş Düğmesi

18) Aşağıdakilerden hangsi bir arama motoru değildir?

a) Google b) Alta Vista
c) Yahoo d) Power Point

19) Aşağıdakilerden hangisi bir Elektronik mektup adresi sağlayıcı değildir?

a) Mynet
b) Hotmail
c) Yahoo
d) İnternet Explorer

20) Aşağıdaki e-posta adreslerinden hangisi doğru yazılmıştır?

a) www.Çiğdem Kışlıkçı.com.tr
b) Çiğdem Kışlıkçı@mynet.com
c) cigdemkıslıkcı@hotmail.com
d) cigdemkislikci@superposta.com

Ders Öğretmeni
Hilal Gökçe DEMİRCİ

EK-4

Akademik Başarı Testi ve Puanlaması

20 sorudan oluşan İnternet ve Ağ sistemleri dersi akademik başarı testinde her bir sorunun doğru cevabı 5 puan olup toplam (20x5) 100 puandan oluşmaktadır.

Akademik Başarı Testi Doğru Cevapları

Soru 1	: Doğru cevap	B	5 Puan
Soru 2	: Doğru cevap	C	5 Puan
Soru 3	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 4	: Doğru cevap	C	5 Puan
Soru 5	: Doğru cevap	B	5 Puan
Soru 6	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 7	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 8	: Doğru cevap	B	5 Puan
Soru 9	: Doğru cevap	B	5 Puan
Soru 10	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 11	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 12	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 13	: Doğru cevap	B	5 Puan
Soru 14	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 15	: Doğru cevap	C	5 Puan
Soru 16	: Doğru cevap	C	5 Puan
Soru 17	: Doğru cevap	A	5 Puan
Soru 18	: Doğru cevap	D	5 Puan
Soru 19	: Doğru cevap	D	5 Puan
Soru 20	: Doğru cevap	D	5 Puan

ÖZGEÇMİŞ

A- KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	:	Hilal Gökçe DEMİRCİ
Doğum Yeri ve Tarihi	:	Mersin - 30 . 08 . 1977
Nüfusa Kayıtlı olduğu Yer	:	Mersin - Merkez
Uyruğu	:	T.C.
Medeni Hali	:	Bekâr
E-Posta	:	hilalgokce@yahoo.com

B- EĞİTİM

Yüksek Lisans	:	Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı - 2006
Lisans	:	Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Elektronik ve Bilgisayar Öğretmenliği - 2001
Lise	:	İçel Anadolu Lisesi - 1994
Ortaokul	:	İçel Anadolu Lisesi - 1991
İlkokul	:	Mersin Merkez Atatürk İlkokulu - 1987

C- İŞ DENEYİMİ

2004-	Osmaniye Ticaret Meslek ve Anadolu Ticaret Meslek Lisesi
2001-2004	Mersin Merkez Pirireis İlköğretim Okulu